

# ALBINA PINDULUI

LITERE, SCIINTE SI ARTE.

REDACTOR RESPUNDETOR : GRIGORIE HARALAMB GRANDEA



22. 11. 2019

## S U M A R

EROI PINDULUI : MARCU BOCFERI, — biografie de *Gr. H. Granda.*

LA ROMANI. — LA TERĂ, — poezii de *D. Bolintinenu.*  
LA DOAMNA MARIA C. A. ROSETTI, — poezie de *D. Velissou.*

POESIA ROMANA IN TRECUT : Operile Văcărescilor și ale lui *Gr. Alesandrescu.* — studiu de *D. Bolintinenu.*

CONRAD (Cântul II, Siria), — poemă de *D. Bolintinenu.*  
INFLUINȚELE BIBLIEI ASUPRA ELOCUȚIUNII ROMANE, — studiu de *Vasile A. Urechia.*

MOARȚEA LUI COSTIN, — fragment de *Gr. H. Granda.*  
UN SĂRUTAT, — VALSUL, — poezii de *Th. Șerbănescu.*

EPICURĂNI MUSTĂȚEI MELE, — de *Gr. H. Granda.*

ISTORIA ARTEI : Etrusci, Volsci, Samniți, Campaniani, — studiu de *Gr. H. Granda.*

DREPTUL DE FEE cu o șină numai, — de *J. Bielle.*

POSTAȘUL, — poezie de *G. Ionescu Munte.*

AMORUL veduv., — poezie de *G. Muțescu.*

LITERATURA, — ochire de *Alb. d'Otreppe de Rouvette.*

JUNA VERGINĂ ADORMITĂ (după *Alfred de Musset.*) — de *Vasile Demetrescu.*

AMORUL, — imitație de *Miron Pompiliu.*

TACI, — poezie de *Lronida Grigoriță.*

ȚERII MELE, — NU FIȚI, — AMORULUI, — SUSPINE, — poezii de *Ion Lapedat.*

BIBLIOGRAFIE ȘI VARIETĂȚI.

Prețul Abonamentului pe un an este 20 lei noi pentru capitală, 22 pentru județe și 9 fiorini pentru *România lăntuită.* — Redacția și Administrația în Bucuresci, Strada Pompișilor No. 5.

# ALBINA PINDULUI

LITERE, ȘTIINȚE ȘI ARTE.

REDACTOR: GRIGORIE HASALAMB GRANDEA.

Ese la 1 și 15 în fie-care lună. — Abonamentul pe un an 20 lei noi pentru capitală, 22 lei noi pentru județe. — Pentru administrație și redacție să se adrese în Bucuresci, strada Pompierilor, No. 5. — Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Articuli cari nu sunt ai redactorului, se vor publica când vor fi aprobați de comitetul acestei gazete.

## EROUL PINDULUI

MARCU BOCERI

Acest erou din sângele colonilor Români este fiul lui Cristea Boceri, român care s'a distins între sulioți. El a petrecut o parte din tinerețe în satul Vulgareli, la piciorul muntelui Giumerca. După învingerea Sulioților către anul 1803, Cristea se cercă îndesert să scape p'acei ce se refugiase lângă densus. Încourajat într-o momentare de bandele lui Ali-Pașa, se luptă mai multe săptămâni cu cinei miș de Turci albați. În timpul acesta, Marcu, în etate de 12 ani înveță să mănuiască armele. Monastirea cădu și apărători trecură sub sabie. Numai Cristea, Marcu și o femeie isbutiră să scape, făcându'și loc cu sabia în mână, printre Turci.

Marcu merse în Franția unde se înrolă în armată. N'a lăsat nici o urmă în Franția: a-tăta scim că s'a ocupat mult cu arta militară, ceea ce'l făcu să fie superior capilor insurecției. După câți-va ani, trecu la Corfu unde se ocupă cu formarea unui batalion de Sulioți. Colocotroni, îl înțului în minutul când începu o încăierare între Angli și Francezi. Colocotroni care era cu Angli, vedând pe Sulioți, apostrofă de departe pe capul lor, Marcu Boceri, pe care nu'l cunoscea, îndemnându'l a se uni cu el. Boceri răspunse: « Cum vrei tu să trădeș o cauză ce ai jurat să apăr? Fie-care sa rămână unde se află! Când puscile vor fi descărcate, atunci ne vom îmbrățișa. » Colocotroni aprețui răspunsul compatriotului său, și, după cea combătut contra lui, făcu din junele Marcu un frate de cruce.

Marcu Boceri fuse cel mai brav, cel mai leal, cel mai inteligent dintre toți capi insurecției. Greci, Români, Albați. Streini, toți sunt de acord că Marcu Boceri a meritat supranumele de Leonida. Iécă ce serie un membru al comitetului Elenic din Londra, Edward Blaquieres, care a locuit mult în Grecia și a cunoscut pe

eroul nostru: « Pe lângă folosele ce dă știința și educația, Marcu Boceri era îndestrat de toate virtuțile la cari omul pôte să ajungă, și acestea erau ridicate într'ensul prin o simplitate de caracter despre care nu găsim esemplu de cât în omeni cei mari ai lui Plutarc. Din ani sei cei tineri, fuse speranța și mai târziu admirația țerei seale, ca cetățen, ca patriot, ca soldat. »

În 1820 Marcu Boceri, însoțit de câte-va sute de soldați din esil, desbarcă pe termi Hamuriei. Ali-Pașa era blocat în Ianina. Asediat de 20 miș omeni sub comanda seraschierului Ismail, se apăra cu totă furia desperărei.

Nu'i mai rămăsese de cât castelul dupe lac și muntele Suli unde clădise o gigantică fortareță încărcată de tunuri, în locul șubredului întru Chișafa. După sfatul bătrenului Noti Boceri, unchiul lui Marcu, sulioți în număr de gese sute cel mult, copii și femei, se presint în cuartirul general al lui Ismail-Pașa, reclamând autorisația lui ca să ia ei cu riscul și pericolul lor Muntele Suli, unde Ali avé o tare garnisonă. Ismail primescce. Sulioți pun condiție a li se conărma privilegiile de cari se bucurase stremoși lor. Ismail promite, cu condiția însă că ei îl vor ajuta să ia cetatea Prevesa pe care o apăra cu tarie Veli, fiul lui Ali. Cetatea dupe câte-va zile cădu în mâna ostașilor lui Marcu, și cerură prețul acestui serviciu. Ismail înșiră mai multe preteste cu cari amână implinirea promisiiei. Marcu înțelese că Ismail nu se va ține de cuvânt. Nu aretă însă nici un semn de nemulțumire și se aședă cu sulioți sei pe marginea lacului Ianina, în satul Sântul Nicolau, aprôpe de tabăra lui Ismail. Ali aflând de nemulțumirea lor, îi trase în partea lui. Marcu și căpitani sei subscrise un tratat de alianță ofensivă și defensivă. Ali se obligă a le da în deplină posesie pământul lor. A doa și schimbăbară ostatici. Între ai sulioților erau fratele, femeia și copii lui Boceri. Ali dăte pe cel mai

june și mai iubit din fiu sef. pe Husein Pașa. Ali mai puse o condiție ca turnul Chiafa să rămână în puterea lui și să serve de locuință foilui sef și albaneși să nu fie goniiți. Sulioti primiră, nesciind că o fortareță gigantică înlocuise turnul Chiafa care odinioară nu putea să conțină mai mult de cinci-șeci oameni. Noaptea porniră către munți. Marcu, al cărui caracter cavaleresc nu se împăca cu o fugă nocturnă, nu și abandonă cortul și remase cu căți-va soți. La resăritul soarelui năințară contra avant-posturilor turcesci, trimițându-le câte-va glonțe pentru a însciința de ruperea lor, și puse să fie urmăriți, către soți lor cari plecaseră noaptea, și să ajungă spre seară. Mirarea și nemulțumirea suliștilor fuse mare când la intrarea în munte, vedură muri amerințători clădiți pe urmele vechiului turn Chiafa. Se mulțumiră de o cam-dată a tăia comunicațiile citadelii, orânduind posturi din cei mai buni palicari: tot de o dată însciințară pe Ali-Pașa că vor ține strâns închis pe fiul sef, pînă când le va da cheile citadelii Chiafa.

Marcu, voină să dea resbelului un caracter de resculare generală, se grăbi a trata cu creștini din Tesprotia. — Suliști renunțară la prejudiciile viței lor și, începînd a se teme de izolarea care le causeră ruina, consimțiră a prîini în confederația lor pe toți greci vecini. Pentru înțeta ora locuitori munților se uniră cu locuitori câmpiei. Așa în căt Marcu Boceri se vedu în capul a trei mii cinci sute luptători.

Marcu ocupă caravan-șeraful întărît dela Cinci-puturi și cu acesta tăie totă comunicația între armata imperială și cetatea Arta. Ocupă asemenea mai multe posturi, ceea ce dăte alarma în tabăra lui Ismail. În timpul acesta eroul nostru disciplină armata. Insurrecția se întinde, mulțumită succeselor lui. Casiopia se ridică totă. Albanesi din armata lui Ismail încep a deserta și a se înrola între insurgenți. Marcu care se afla în corespondință cu capi eteriei din Grecia, pentru o resculare generală, nemulțumit de liniștea lor, trimite emisari în toate orașele Eladei și Peloponesului să respăndescă fama despre victoriile reputeate. După câte-va săptămâni, emisari se întorc cu sciri bune și mari: Germanos, mitropolitul de la Patra, printr'un manifest eu data din 26 Martie, 1821, proclamase drepturile Greciei pentru Independință, arborase stindardul revoltei și reclama ajutorul puterilor streine.

Creștini din Turcia dăriră aurora libertății lor. Ei credu că îndată ce libertatea va visita pământul clasic al Greciei, nu va trece mult timp și va sfărâma și lanțurile lor. Ei erau dintre acei oameni despre cari Goethe dăce:

« Cari sunt oameni cei mai feriți? Acei cari, vedînd binele și fericirea streinilor, se bucur ca de binele și fericirea lor proprie. »

Ali-Pașa pentru a lega mai strâns pe creștini cu cauza lui, le dăte și citadela Chiafa. Insurgenți Epirului, prevedînd evenimentele grave ce au să se întemple, alerg mulțime în munți Suli. Din această zi viața lui Boceri nu-mai în de căt un șir neîntrerupt de lupte, cari se resumă în trei episoduri memorabile: A-sediul Arta, Campania din Epir la 1822, și bătălia de la Carpenița.

Nu ne permite locul să l urmăim în toate luptele lui.

Nu era numai amorul de patrie care însufla pe Marcu în câmpul bătăliei. Scim bine că soția lui. Criseida, și copii sef erau ostatici la perșidul Ali. Și de salvarea acestuia depindea liberarea lor. Marcu nutria pentru această femeie jună, formosă și devotată, o iubire fragedă, cu totul osebilită de afecția stoică ce avău suliști pentru soțiile lor. Suliotele, renumite prin ceteșanța lor, tot așa de dibace la mănuirea armelor ca bărbați, avău un suflet bărbătesc în care patriotismul. onorea, ura contra turcilor, nu mai lăsa loc celor mai dulci simțimente. Criseida, crescută la Corfu, era, din contra, dotată cu toate farmecile și grațiile sexului sef. Amorul lui Boceri pentru dēnsa, cumpletele griji și durerea ce i cauza periculoasa ei captivitate, au lăsat urme în posesiile poporane. Ascultați una pe care poporul o cântă și în ziua de astăzi:

« Criseida se de lingă ghierghieful ei aurit, « dar ochi nu i sunt la broderie: ei se nît la « nori cari alerg pe azurul cerului.

« Închisă este inima mea și nici nu mai rîde « ca odinioară; din ochi mei respăndesc lacrimi; « din lacrimile mele așa face un riu, un lac.

Un alt cîntec dăce:

« Aduceți-mi vestimente cernite. De trei luni « n'am scire despre dēnsul. A murit sau m'a « uîtat!

« O pasere mică se opresce p'un cipru: — « N'a murit și nici nu te-a uîtat. Se bate cu « turci la Variade, la Sistrani, la Lelovo. A « promis lui pașa de ce mii de capete pentru a « te relua; pînă acum șese mii au cădut sub « lovirea lui. Ali va plînge curînd, vedîndu-te « că pleci. »

Cele din urmă cuvinte ne fac să credem că Ali se înamorase de dēnsa. În această privință iecă ce mai găsim într'un mic cîntec:

« Törnă-mi să bēn, îi dăce Ali, și lasă-me « să te privesc cînd voî deșerta cupa ce tu « mi ai umplut.

« Criseida roșese de mînie și pudore: — « Nu sînt sclava ta ca să îți torn să bei, dăce

« ea; sint nepotă și fiică de primat, și soția lui « Boceri. »

Dar Boceri cu tot amorul de care ardea pentru Criseida, nu putu să încépe asediul Artei de cât la 1821 în luna lui noemvriu. Astă dată victoria nu încunună silințele eroului nostru.

În 1822, Ali-Pașa fuse prins și tăiat. Ardețorea lui dorință d'a 'și revedea soția și copiii se împlini. Dar sôrta îl smulse din nou de la sinul lor.

Marcu Boceri se duse îndată la Corint și ceru de la Senatul Elenic un ajutor care 'i fu acordat. Aci se mai întilni cu Colocotroni. Acesta îl îndemnă să ia comanda trupelor cari pleacă către Seleida. Boceri refușă și determină pe chiar Presidentul guvernului, Macrocordat, a se pune în capul trupelor.

Sciți ce sôrtă avu Misolongi.

Trecem peste toate faptele eroice de cari abundeă viața lui Marcu Boceri, și ne oprim către vara anului 1823, când Mustai-Pașa din Scutari, în fruntea unei armate compusă de geși și toșiți, cei mai rebelioși dintre albașii turci, în numer de 30 sau 40 ômeni, încerca să petrună în Pelopones. Insurgenți din Misolongi trebuia să 'i baricade trecerea. Comandă superiôra era încredințată lui Marcu Boceri.

Marcu eși din cetate cu patru sute de palicari. A doa și toate trupele, atrase de pericol se uniră cu el. Planul lui Boceri era să lovească pe Turci înainte d'a călca în câmpia Misolongi.

Grăbind, prin unul din acele mersuri forțate căror de atâtea ori datorise victoria, Marcu ajunge la Carpenița, prin cotitura munților Plocașari, în același timp când turci eșu prin partea opusă din sinul Calidromului. Creștini ședură ascunși prin păduri și lăsară timp inamicului să întindă corturile. Marcu veșu nepuțința d'a se mesura față cu 14 miș ostași cari formaș o avangardă comandată de seraschierul chiar. Iși repausă trupa o și. Chiar în acea și, aflând că Lord Byron o să vie la Misolongi, Marcu 'i făcu această scrisôre care arată sângele rece ce conservă eroul în ajunul acelei lupte teribile :

« Escelență! scrisôrea vóstră și aceea a venerabilului Ignatiu m'au umplut de bucurie. Escelență vóstră este tocmai persoana de care avem necesitate. Să nu ve împedice nimic d'a veni în aceste locuri! Un inamic numeros ne amerință, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu și al Escelenției Vóstre, va încerca o rezistență curenită. Am să fac ce-va într'astă sêra contra unui corp de inamic tăbărât aprôpe de locul unde ne aflăm. »

În acea nôpte, Marcu Boceri avu o amară durere. Se retrase în umbră și plânse, căci

presimția că ora morței lui se apropie. O rudă a lui, Tusa, care îl urmașe, îl surprinșe versând lacrimi. Marcu, veșându'l, 'i întinșe mâna și dișe : « Cât de grea e datoria mea ! 'Ţi recomand femeea și copii mei. »

Înainte d'a ajunge la Carpenița, insurgenți strebătură, cu câte-va ore înainte de resăritul sôrelui, micul sat Lilița, al căror locuitori dormiaș încă. Trecând pe 'nainte a unei mici biserică, Marcu auși bătând tôca de lemn care anunța începutul leturgiei. Întră cu mai mulți dintr'ei în biserică și începu să se rôge. Candelile erau aprinșe. Doi preoți sêrvaș leturgia. Când terminară, Marcu se apropie către unul dintr'engși și 'i dăte câte-va monede de aur, dișend : — Iecă pentru sâraci, rógă-te pentru sufletul lui Boceri. — Ce ! a murit ? Dumnezeu! strigă preotul care nu'l cunoscea de cât nunaș din fama faptelor lui. — Nu, respunșe Boceri, dar va muri. »

Chiar în acea nôpte, Marcu Boceri cu trei sute de soldați se apropie de avant-posturile musulmane. Adresându-se în limba albaneșă către sentințele, acestea 'i creșură că sunt ajutoarele trimise de Omer Brione. Așa intrară fără obstacol în câmp unde domniă cea mai mare liniste. Măcelul începu. Turci, desceptându-se în tipătul victimelor junghiate, creșură că s'a iscat vr'o revoltă în armată. În adîncul întineric alergau toți în toate părțile, căutând să afle cauza acelei larme. Capi armatei musulmane se sfortau să aline larma. Un locotenent al lui Mustai, Gelendi-Bei, cunoscu pe Boceri. Dar când voi să deschidă gura să spună adevêrul, un sulioț îi înfipse sabia în pânțec. Îndată turci începură să dea focuri unui asupra altora. Într'acestea Marcu alerga printre rëndurile spăimântate ale soldaților, și nu se opri de cât să întrebe în limba Albaneșă unde este cortul seraschierului. Din greșală Marcu Boceri petrunșe în cortul lui Hago Bessiaris, care trădase odinioară pe sulioți și care plăti cu viața în acea nôpte trădarea comisă.

Tempul înainta, ziua era să apară, și Marcu Boceri veșu că se depărtase mult de trupa lui. Creșu că venise momentul să chleme pe căpitani ce remase la pândă în munți, și într'acelaș timp să atragă asupra lui totă atenția inamicului, ca cu privilegiu acesta să se pôtă strecura palicari a căror sôrtă era de tot compromisă. Sună cornul. Sunetul acesta făcu pe inamic să întelgă cu cine avêu a face; se răpeșură toți către partea de unde aușise cornul, descărând carabinele. Pe când acestea se petrecuș în câmpul inamicilor, Cristea Giavla și cei-alți căpitani coborau răpede pe costa Calidromului. După câte-va minute toți erau în luptă. Marcu Boceri se veșu înconjurat din

tota părțile. Veđu un cort și cređu că este al seraschierului, și pe când se îndrepta către el, un glonț îl isbi în pânțele. Nesimțitor la durere, mai făcu câți-va pași; dar slăbind de pierderea sângelui care țigăia din rană, puse un genuchiu în pământ pentru a se susține și chăimă ajutorul soților sei. Dăoa începuse să albească. Marcu Boceri strigă de bucurie când veđu pe inamic fugind și pe ai sei gonindu-l. Fratele seü Constandiu îl află între murinji. Cărcă să-l depărteze din câmp. Marcu se opuse, voină a se mai desfăta cu vederea câmpului de victorie. Îl legară rana, și când apucă din nou carabina, un glonț îl isbi în cap. Cădu pentru a nu se mai ridica, în etate abia de 35 ani.

Îvingători reluară calea către Misolongi, uitând triumful și plângend cu lacrimi amare pe cel mai brav dintre capi insurecției creștine. Corpul lui Boceri îl duse pe un pat și acoperit cu stindarde răpitate de la inamici. Convoitul funebru se opri la Lilița, și ostași îl depuse chiar în Biserica unde el se rugase cu o di mai înainte.

Lord Byron, aflând de mörtea lui Marcu Boceri, plânse mult timp, și decise a scri o poemă asupra lui; dar din nefericire nu ne-a lăsat de cât câte-va fragmente nedescifrabile. Curând dupe aceea și Lord Byron plăti cu viața devotamentul seü pentru creștini din Orient. Locuitori de la Misolongi și astă-đi arăt locul unde au veđut pe Lord Byron plângend mörtea lui Boceri, și astă-đi arăt umila locuință în care marele poet 'si-a dat ultima resuflare.

1865

Gr. H. Graudea.

## LA ROMĂNI

Romăni, părinți vostri în timpi de mărire

Eraü mai bun! ca voi!

Urmând această lege de stingere, perire,  
Coborători nostri vor fi mai rei ca noi.

Romăni, vom perde țera prin certe intestine.

Din aste 'mperechieri

Slăbi puterea țerei și nașile streine  
Veniră și 'necară anticele-i puteri.

Romăni, cu legi mai bune născute 'n rele patimi,

Cu Domni ce resturnăți,

Vreți să 'mpăcați voi reul? Dar reul este 'n datini,  
În inimile vöstre; acolo să-l cătați.

Să tacă ori-ce plângeri! Prin fapte de virtute

Coruptele-obiceluri noi să le curățim;  
Iar inimile nöstre spre vițuri abătute,  
Prin bärbătesci voințe noi să le întărim.

Când Mircea, Domnul mare, pe Balađid constrânge  
Prin arme să canoseă al țerei nöstre drept,

Și când Mihail puterea păgănilor înfrânge  
Și ura pentru nașii se sparge p'al seü pept;

Când Radu scapă țera d'a deveni păgână  
Sub barbari tirani.

Când neinvinsul Stefan cu fulgerul în mână  
Trănesce inamici mai patru-đecl de ani;—

Erau acele timpuri de latine curate:

Când pe copil o mamă, să möră îl c escea  
Cu armele în mână spre-a țerei libertate,  
Și când de viața mole eroul se roșea.

Ađi legănați pe lanțul de flori ce i răpesc,  
Pe-al lor tesauri d'aur, se teu să între 'n port;  
Ei ultă că un popol de când nu mai jertfesc,  
Nu are drept la viața, și de atunci e mort.

Oh! cine vre o dată la vechi virtuți de viață

O di ne va 'nturna?  
Ne va 'ntări curagiul, și s'era 'n dimineță,  
Eăderea în mărire, prin arme va schimba!

Acela ce ar face poporele române

Să se unescă tôte, prin viața de virtuți  
Să 'mpace-atatea certe: vibrare ce remâne  
Din sunetul de mörte, din secolii tracăți!

Să țeră a fi mändru tot ce 'l romăn în lume,  
Chiar când aici în viața 'n om sei să-l prețim,  
În viitorul lumii luci-va al seü nume!  
Un merit ce trănesce cu noi, noi nu 'l țabim!

D. Bolintineu.

## LA ROMĂNI

### I.

Romăni! voi monumente n'aveți, voi ce o dată  
Ați numerat atăția eroi mari și fubiți!  
Ce? luptele române și glori 'ncetată,  
Fii vitregi, le ascundeți și le tăgăduiți?

Ori ve 'nspăimântă ele, căci ele ve aminte  
Puterea și mărirea bătrenui român,  
Că au mai multă viață tăcutele morminte  
De cât al vostru sin?

A trebuit c'aceia ce țera cărmuiră  
Atăta timp să fie o cetă de streini,  
Vrăjmași p'acastă țeră, ei cari suferiră  
Mormintele strebune a se 'nveli de spin!

Noi suntem dar aceea ce-o aristocrație  
Streină-a vrut să facă din ast român popor.  
Când un popor de viața trecută ca să scie  
Nu vrea, el n'are dreptul de viață 'n viitor.

Avea Atena 'n sina 'l atâtea monuminte,  
Că Ciceron ăsesse: « Ori unde mergi aici,  
'Tu calci pe istorie! » Dar vă ce v' aminte  
C'ăți fost mari altă dată, o populi neferici!

II.

Lașt strelucit de 'vingeri și de eroi, mari nume,  
Apare în trecutul acestui brav popor,  
Așa precum în noapte vedem prin tre furtune  
Lumina de stele pe fruntea unui nor.

Poporele antice nu s'au în istorie  
Nici fapte mai mărețe, nici omeni mai măriți.  
Streinul nu 'l cunoșce. Cum ar putea să 'l acrie,  
Când voi, copii ai țerei, când eșuși voi nu 'l scitiți!

Așa se duce vasul văi! fără de busolă,  
Pilotul nu consultă lumina stelei dulci,  
La vânturi lasă vasul! — O nație frivolă,  
De unde vii, tu nu scii, nu scii nici und' te duci!

D. Bolintinănu.

LA ROMĂNI

Români, se perde țera, vrăjmași sunt la porță!  
Mulți eblar din tii țerei se bucur în banchiete,  
Femeile 'ncunună suavele lor plete  
Cu rose, să le fese 'nainte; ei sunt morți!

Remănă-aceste turme ce morcea le supune  
În desmerdări molateci, s'ascepte jugul lor;  
Cel ce nu s'inte vfața că pere 'n moliciune  
Nu crede 'n viitor.

Remănă turma slabă și fără de voință  
Și fără bărbăție, credință 'n viitor.  
Să dormă 'n sinul morței. beți de a lor robie  
În tristele cămine de lacrimi și de dor.

Să mergă înaintea vrăjmași să 'l resfețe  
În braț de crin aceste femei ce s'au perdut,  
Ce nu se mai rușină sub fardul dupe fețe,  
Dulci stele ce-ău cădută!

Dar noi căroră vițiu, căderea, trândăvia  
N'au vestejit puterea și vfața pe pământ,  
Să mergem cu-arma 'n mână să facem datoria,  
Să spărăm țeriana strebună din mormânt.

Colo anticul Ister șoptosce de mărire  
Și 'ntrebă: ce se face acel vițiu popor?  
Mai din-colo Carpați vorbesce de unire  
Să trecă-armata noastră, ei plăcă piscul lor.

'Nainte! ori ce, vfață, mărire, libertate  
Prin arme se câștigă; de cât acest pământ  
Să nu mai nască omeni de cât cu frunți plecate,  
Mai bine să se schimbe într'un întins mormânt!

D. Bolintinănu.

Publicăm cu bucurie sonetul ce ne trimite  
D. Vellisson. Ne unim și noi cu musa Domniei  
sele care exprimă Dómnei Rosetti o urare atât  
de generoasă. Într'o epocă când femeia calcă

din ce în ce mai mult simțimântul datoriei și  
ultă misia nobilă ce 'i a dat Dumneșeu d'a ri-  
dica pe conșoți sel de esil prin farmecul gra-  
țiuilor, — este o datorie sântă și imperioasă să  
fumeșăm tămie ori unde Virtutea mai are un  
altar!

S O N E T

LA DÔMNA MARIA C. A. ROSETTI

(Ca ocașunea șilei sele onomastice.)

Cei mai mari filosofi, Dómna, ad cercat să preciese  
În ce stă *supremul bine*, cum numesc ei fericirea;  
Dar contrastul lor dogmatic ne probeshă că *gândirea*  
Fără *inimă*, nu pote acest punct s'aprețiește.

Dacă 'm'e permis și mie s'ating astă cestiune,  
Voiă respunde că în lume fericirea cea mai mare,  
E femeem, ce ca *șoță* și ca *mamă* iubitor,  
Șuște și îndeplinește nobila ei misiune.

Toți căți te cunosc, ca mine, nu pot să nu te admire  
Ca model d'ășta femee, drag odor de fericire  
Pentru șoțul și copii ce-a vrut Dumneșeu a 'ți da.

Așă-ți dar, la serbătorea grațiosului teșu nume,  
Nu 'ți ureș, stimată Dómna, altă fericire 'n lume;  
Decât s'avem multe mame și șoții ca Dumneșu!...

D. Vellisson.

Bucureac  
15 August, 1868.

POESIA ROMĂNĂ ÎN TRECUT

Pe Văcărescu îi întâlnim sub mai mulți Domni  
români și greci.

Cel d'ântelșu poet din această familie este Ie-  
năchită Văcărescu. Acesta ne lășă nisece versuri  
cari pot a șe repeta tot-d'a-una pentru grația  
cu cari sunt exprimate, cum și pentru cușeta-  
rea lor, mai ales în timpul copilăriei muselor  
române. Iecă nisece versuri de Ienăchită Văcă-  
rescu:

Într'o grădină,  
Lăogă-o tulpină  
Părită o flore ca o lumină.  
« S'o tăi, se strică,  
« S'o las 'm'e frică  
« Că vine altul și 'm' o ridică. »

Iancu Văcărescu apăru pe urmele lui Ienă-  
chită Văcărescu. El fuse unul din cei mai dră-

gălași canțonierii din epoca sa. Publică o colecțiune de poezii din care cea mai renumită este : *Primă-Vera Amourului*.

Poezii antice îi inspirară aceste versuri. Iată ce ădice Anacreon în *Amorul muțat* :

« Era nopțe. La ora când ursul este aproape  
« de a stinge, în cursul seii, stăoa strelucitoare  
« a Taurului, tot se odihnea în natură, când la  
« pörta mea amorul veni să bată și să strige.  
« Eü ădice : — Cine cu acel șgomot turbură ast-fel  
« repaosul ? Amorul respunde : — Deschide ! Vi-  
« jelia va ! m'a petruns pînă la öse. Nöptea  
« nu are lună, eü m'am retăcit pe drumuri, nu  
« ai frică, eü sînt un copil mic.

« Pietatea învinge inima mea, merg și des-  
« chid pörta ; d'o dată ădăriiü un copil ce purta  
« pe spate un arc, aripü și o tolbă ; il duc ina-  
« teua căminului și încălădesc la foc degeteleü  
« vinete, usuc perul seü ; dar abia prin fugriji-  
« rea mea el se află bine, și imü ădice : « înainte  
« d'a pleca voiü să încere daca plöfa 'mi-a mu-  
« iat arcuü ». İntiund çorda muțată, ea un tăun  
« c'o isbire me loveace în mijlocul inimii. « Mul-  
« țumesc, dragă ! ădice el riđend, arcuü meu este  
« încă tare, dar inima ta e lăncedă. »

Acum să vedem ce ădice poetul nostru în această poemă imitată, care a plăcut atât de mult Romănilor :

« Dormind ast-fel într'o nopțe  
Somnu 'ntefü ca la un çes.  
Me deăpt, înțeleg ööpte,  
Simț ca de copil un glas.  
Strigănd, întreb ciue este ?  
Cine-aicea s'a băgat ?  
Cine-aicea fără veste  
A 'ndrăsnit de a intrat ?  
Me uit, ce să veđ ? minune !  
Pré çludat un copilaș.  
Fricoa cere ertăclune,  
Se rögă să'Y dau sălaș,  
Veđ în spate'Y aripü smulte,  
Port frumos, dar sfășiat.  
Gata el să'mi spuē multe,  
Eü de somn tögrefat :  
— Lasă, çic, vom vorbi măine,  
Acum culcă-te, de vrei ;  
De 'ți-e föme, iēcă păine,  
Apă, vin, de vrei să bei.  
— Dragul meü, d'ăceste tote,  
Đice el, îți mulțumesc.  
'Ti-e somn ved, dar de se pote

Öre-ce am să'ți vorbesc.  
Căt de mic sînt, veđü pré bine,  
Nu beü, nici mănănc, nici dorm.  
Și acei ce sunt ca mine,  
Pré puține ori adorm.  
Somnul celor care place  
E vrăjmaș omoritor ;  
El îi face 'n veci d'a ădace  
Și-a mai multă vlată mor.  
Eü pe tine cu plăcere,  
Pot să te țin tot deștept.  
Ori ce-'Y vrea 'ți dau făr' a cere.  
Să te rog mult nu aștept.  
Vorbind, nu sciü ce vrăji face.  
Somnul veđ că 'm'a perit,  
De unde dormiam în pace,  
İmbrăcat m'am pomenit.

Din compararea acestor două poezii, vedem că este o imitație.

Anacreon deschide răpede pörta, și vede « un copil ce purta pe spate un arc, aripü, o tolbă, » descripțiunea marelui maestru e scurtă ; poetul nostru o lungesce, îi trebuie două strofe ca să ne presente figura amorului pe care Anacreon o face cu trei vorbe ; nici o bălărie nu este de plivit în versurile poetului antic, nimic de prisos, nimic repetat, nimic care să nu fie o idee ; din contra poetul nostru ca să esprime aceiași idee se servă de pré multe versuri cari nu au locul lor, și sunt ca nisce burieni pe un parter de flori delicios. Recomandăm această comparațiune junilor poeți ca studiü. Anacreon ne dă adevăratul portret al Amourului muțat de plöc, il duce la foc, îi usucă perul, și Amorul dupe ce încetăđă d'a suferi, cęcă dacă plöfa 'i-a muțat arcuü și dacă ani au muțat inima bătreului. Căt este de natural ! în *Primă-Vera Amourului* însă se vorbește de păine, de apă, de vin, de somn.

Nici odată Văcărescu nu a reușit mai bine de cât în poeziile în cari vorbește de țără, căci acolo vorbește inima sa. Recomandăm mult cititorilor poema *Adeverul* de Ion Văcărescu.

În micile bucăți cari copriind o singură idee, Ion Văcărescu este admirabil. Dupe ce ai citit mai multe poezii lungi, cum *Ielile* unde le afi urte ca țiganele de lafe,

Unele gole  
Măncăü din öle  
Gălusci pré gröse,  
Pré nodorose.  
Hurur brum, brum !

Cu ce plăcere nu întîlnim aceste versuri de  
și nerimate.

Privigătorul singur  
Ieși sboră, ici se pune,  
Suspină, dorul spune,  
Ieși chîmă sôța sa  
Și ea abia îl simte,  
Sburând din frunză 'n frunză,  
Și par că îi răspunde :  
« Nu plînge, sint a ta. »

Este în aceste expresiuni simple și naturale  
mai multă poezie de cât într'un tablou cu ima-  
gine strelucitoare. (1)

Este un secret în poezie, el nu aparține scô-  
lei doctorilor ce disecă câte una tôte nervele,  
vinele, arterele poemei, ce studie calitatea sân-  
gului, starea organismului, aspectul epidermei  
și fac dicționare de tôte vorbele gramaticale și  
versificale ce au părut de la Esiod pînă astăzi ;  
acest secret este simplu : o poezie trebuie să vie  
din inimă, iar nu din cap.

Este un poet mare francez, un perucar, Ja-  
smin. El are câte-va poezii cum : *la Semaine*  
*d'une fille*, *Marthe la folle*, etc. Este peste pu-  
tință, un om ori de ce etate, ori de ce condiți-

(1) Autorul acestui articol nu știe poate că aceste  
versuri sunt traduse din gingașa anacreontică a lui  
Jacopo Vittorelli :

Guarda che bianca luna !  
Guarda che notte azzurra !  
Un' aura non sussurra,  
Non treuola uno stel :

L'uscignoletto solo  
Va dalla siepe all' orno,  
E sospirando intorno  
Chiama la sua fedel.

Ella, che il sente appena.  
Già vien di fronda in fronda,  
E par che gli risponda,  
Non piangere, son qui.

Che dolci affetti, Irene,  
Che palpiti son questi !  
Ah mai tu non sapesti  
Rispondermi così.

une, să citească și să nu plîngă. Acesta este  
secretul poeziei. Citiți frumoșele poezii a le lui  
Eliașle, dar nu uitați : *Sburătorul*. Acesta este  
un cap d'operă român, frumos în anul 1830,  
frumos în anul 1870, frumos în tot-d'a-una,  
căci este o suflare poetică, naturală, simplă,  
ce are secretul a mișca inima. Vom reveni la  
acesta la rëndul lui. Schiller este dator mării  
sa inimii seale.

Poesia lirică este cea d'ântelă, căci în această  
formă se pôte mai mult da loc inimii. Ea fuse  
născută când lumea era încă neorganizată. Când  
însă se formară soțietăți, orașe, sate, cătune, pa-  
timele omenesci se posomoră, simplitatea dis-  
pare, ridiculul nasce ; cu artele, cu sciințele nasc  
cele-alte genuri de poezie în cări patimele o-  
menesci se esprim pre un terăm mai intim.  
Ridiculul dă nascere comediei și satirei ; suferin-  
țele dau nascere tragediei ; luptele între po-  
pore, sângele omenesc vărsat, dau nascere epo-  
peilor. Dar este un lucru netăgăduit că inima  
omului a ramas, și poezia nu este nici-odată  
mai frumoșă de cât atunci când descrie inima.  
Ea cată să fie însă expresiunea cea mai înaltă  
și cea mai nobilă a cugetării și simțimentelor  
omenesci. Cată să fie simțimentul vieței, fru-  
mosului și sublimului, și adesea în soțietățile  
cătute, să fie chiar simțimentul ridiculului. În  
poezie este o vocare divină, aceea de care vor-  
besce Boileau, adică o influință secretă. Inspi-  
rarea este plinitatea cugetării și esaltarea pu-  
terilor și înțelegerei, este o urmare a legilor  
cari presid la generarea înțelegătoare. Este o  
facultate care alege și combină imaginile, este  
mișcarea sufletului care o îndemnă să espi-  
me emoțiile seale, ideile seale sub o formă fru-  
môsă și din care nasc gustul și geniul. Umani-  
tatea, natura și Dumnezeu sunt cele trei mari  
lumi în care poezia cată să plutescă. Prin ace-  
ste trei corde cari vibrând fac de vibrădă uni-  
versul, se întărită admirarea, simpatia, se face  
a curge lacrimile să se provôcă risul. Poezia  
este să fonetică să plastică. Sunetul este  
cel mai puternic organ al ei. Poezia se exprimă  
și prin plastică, adică prin pictură, sculptură,  
arhitectură, dar într'o sferă mai puțin intinsă.

Poesia cată să fie naturală, simplă, adevărată.  
Cu tôte acestea cată încă să se ferescă de a fi



pre naturală, căci ar fi învinsă în lupta ei cu realitatea care are viață și mișcare. Poetul cată să creadă asupra elementelor ce îi sunt date, alt-fel face articoli de ȋiare în loc de poezie. Ast-fel când tratădă sujete istorice, esprimă fapte, eroi, el cată să adauge lângă realitate o viață noă pentru eroi sei și să'i facă a streluci într'o rađă de imagine. Poesia are asemenea un scop, scopul este de a curăți sufletele prin amintirea privesiților frumuseței, de a ridica sufletele prin simtimentul admirărei, de a le întări prin amintirea virtuților și descrierea patimilor, având tot-d'a-una în vedere îmbunătățirea sôrtei omului. Umanitatea în a sa realitate este tot-d'a-una plecată spre pământ, împinsă în trebuințele materiale; poesia cată să fie un intermediar între materie și între spirit, să tinđă a o ridica spre cer. Poesia nu va peri pe cât inima nu va peri.

D. Gr. Alexandrescu este un elev al D-lui Ion Eliade. Una din cele mai cunoscute poesii ale acestui poet îi fuse recomandată de Voinescu, anul 1840, an fatal anunțat de adoratori lui *Agatangel*. ca anul în care a să fie o turmă și un păstor. Acestă poezie schiopată prin formă, este însă în mai bune condițiuni în privința cugetărilor și simtimentelor. În cea din urmă rețipărire, autorul o puse în capul operelor sele. Anul 1848, începe posomorit, un pufum de descurăgare plutesce pe primele strofe. Scôla Bironiană se aminte.

- Așa ȋice tot omul ce 'n viitor trăiesce
- Așa ȋicea o dată copilăria mea :
- Un an vine și trece ș' alt an îl moștenesce
- Și ce nădejđil dá unul, acel-l-alt le ia. »

Acestă venea din posomorirea situațiunei țerei atunci; poetul spune suferințele ce popoli ai de la tirani :

Ici umbre de popóre le veđi ocărnuite  
De umbra unor pravili călcate, siluite.

Umbrele de popóre și umbrele de legi, este o figură noă și frumósă.

- Ori-care sentimente înalte, generóse
- Ne par ca nise basme de povestit frumóse.

Poetul însă revine la speranță un moment; crede că anul va face minuni și pronunță nise cugetări ce par stinse, dar puterice de desperare.

Ar noú ! aștept minunea ȋi ca o corescă lege.  
Dacă însă păstorul ce tu ni'l veđ alege,  
Va fi tot ca păstori de cari-avem deatú,  
Atunci, lasă în stare'i bătrana tiranie,  
La darurile tele cũ nu simț bucurie,  
De 'mbunătățiri rele cât vrei suntem sátu.

Cititori cată să scie că atunci era o censură severă.

- Ce pasă biete'i turme în veci nenorocită,
- Să scie de ce mână va fi măcelărită,
- Săú daca are unul său mulți apăsători !

Poetului nu'i plăcea democrația ?

În o altă strofă posomorărea se face mai simțită :

• După suferinți multe inima'mi se impetresce.  
Lanțul ce ne apasă últăm cât e de greú ;  
Reul se face fire, simțirea amórtesce,  
Și trăiesce în durere ca 'n elementul meú.

Pecat că forma ce a dat acestor cugetări nu este la înălțimea cugetărei, nu este corectă !

Aceste versuri de patru-spre-ȋece și trei-spre-ȋece silabe, încep cu o silabă scurtă și cea-l-altă lungă. Aici nu se observă regula. Iucepe cu scurte și apoi lungi, cu lungi și apoi scurte, Ieacă mesura — — — — — adică : *Eu nu ífi cer în parte*. Dar ce vedem. Ieacă : *După suferiri multe*, saú : — — — — —  
Acestă ucide armonia.

Versurile schiopată ca un cal lăncei, rămân în gít; ast-fel sunt mai tóte strofele, mai tóte versurile acestui poet.

Forma nu trebuie neingrijită. Când nu este formă, nu este nici cugetare; partea plastică este necesară în poezie.

Poetul revine însă din scepticismul seú și ȋice:

• Aș vré să veđ ȋion pământului vestită,  
Să respir un aer mai liber, mai curat (aici lipsesce încă o silabă )  
Să perđ ideia tristă de vécari întărită  
Că lumea moștenire despoților s'a dat. »

Aceste cugetări sunt în adevér frumóse.

Să revenim la altă poezie ! Versuri lungi de ȋeșe-spre-ȋece și cincii-spre-ȋece silabe, impru-

mutate de la greci moderni, dar mai regulate de cât a le anulul 1840, sunt poema intitulată: *Umbră lui Mircea*. În această poemă sunt imagini pe ici pe colo. Pare umbra lui Mircea cel bătrân, privește apa riului ce se trage, munți și clădesc frunțele. Dar Mircea tace, nu se mișcă, ba în fine *face semn, dă o poruncă*; atîta a fost tot. Poetul salută pe eroi și între mai multe versuri ce fac mai multe strofe resună numai acest vers care este bine :

• Vécurile ce sorb némurî, al teú nome l'au rápit. »

Ce ȕice în urmă, pare un discurs la morții, precum :

• Dar cu slabele'ți mijloce, faptole'ți sunt de mirare.  
• Rivna'ți fu neobosită, îndestul a ta alință, etc. etc.

În cea din urmă strofă este o imagine frumoasă :

• Lumea e în așteptare... turnurile cele 'nalte  
• Ca fantasma de mari secolî pe eroi lor jăleac,  
• Ale valurilor mândre generații spumegate  
• Didul veclîu al monastirei în cadență îl isbec.

Rima este foarte săracă în această poezie. De două-spre-ȕece ori termină versul masculin cu : *esc*, și de opt ori termină versul feminin cu *esce*. Doă-ȕeci de *esc* pentru ȕese-spre-ȕece strofe!

Într'o poezie : *Resăritul luncii*, găsim strofe energice (energia este marele caracter al poeziei), descrie lupta romanilor în contra ungarilor :

• Dar Români nu vor pace, nu vor trista umilință  
• Ce asupra lor aduce un necinstitor tractat,  
• Ura lor e ne 'mpăcată' etc.

Dar dupe victoria românilor asupra ungarilor, poetul revine la ideile generoase și democratice.

• Dar români fii ai celor ce'n vechime se luptară.  
• Ca sudorii adăp pământul, cûștig hrana cu dureri,  
• Sunt plugari,—și alte nume, omenî noi se înălțară,  
• Oamenî n' nsemnați și mândri de vechimea lor de ieri. (1)

*Trecutul la monăstirea Dêlului* este o plângere pentru ruinele Târgoviștei; dar dupe oda

(1) Seria, dacă nu ne încelăm, sub regimul Bibescu-lui sud al lui A. Ghica. Este o lovitură energică dată familiilor propitendade ce pretindeau că sunt din nobili vechi ai țerei.

sublimă, înfăcărîță, vie, a marelui poet Cârlova, această poezie este palidă, repetă chiar ce a ȕis Cârlova. Spre exemplu :

• Tot e făcut și jalnic; însă așa cum esci,  
• Singură porți povara mării românesce. »

Tôte aceste poezii traduse în prosă n'ar mai fi de cât nise articoli de ȕiar, scrisori la amici și bilete dulci.

Către acestea este un gen de poezie în care poetul pare maestrul. Este alusiunea politică, luând forma fabulei. Aceste alusiuni avură pentru român un întins interes sub domnia lui A. Ghica.

De câte ori fuge cine-va de ideile generale și se mărginesce între ale noastre, ȕice câte ceva nou, original, și acest nou, acest original ce nimeni n'a mai tratat, este frumos. Vom da de exemplu satira făcută «Mórtea lui Sion». Această este dupe noi nu numai cap d'operă al poetului de care vorbim, dar ni se pare cea mai distinsă satiră ce a pdrut în limba română. (1)

(Va urma)

D. Boliuțienu.

## C O N R A D S I R I A

Acolo în Licia. Primesce salutare  
Oleu poet cu dulce și fragedă cântare,  
Ai cărui imnî odată cântau în serbători  
Fecioarele din Delos cu fruntea lor sub flori.  
Olen ! din tot ce fuse aicea mai 'nainte,  
Herodot te ridică pe tine din morminte.

Colo se vede Ciprul. În timpî depărtați  
Venus avea un templu p'acești termi p'efumați.  
Fenicia pretinde că alba Afrodită  
Când a eșit din mare pe conca poleită,  
Pe calea azurata, fu dusă de Zefir,  
Abia învelită de căma sa de fir,  
În insola splendidă în care dulci suspine  
D'amanți pe ori ce frunză se légăna. Ea vine  
Și junelui Adonis de frumusețe plin,  
Deschise — un braț al cărui crin încă fu vergin ;  
Când el muri, ea plânse ; și rosa ce resare  
Din sângele lui ténér, goni a sa 'ntristare ;  
Ea dăte — stuncea rosei lumina'î din obraț,  
Cu rara rotunjire a albului grunauț ;

(1) Vom publica-o într'un numer împreună cu respu-sul ce l'a făcut poetul G. Sion.

Resfiră dulce rosa, îi dă a sa suflare,  
Ș'o face — a sa cunună, emblem de desfătare.

Aicea fuse Pafos ce numai e numit  
De cât să oflăscă un vițiu ne-audit.  
Aici avea ea carul cu lebede frumoase  
Pe care la eșirea din undele spumose,  
Copilele rîzende ce tată au pe timp,  
Pe aripi prefumate o poartă în Olymp,  
La marele Iupiter, avid s'o ia soție,  
Și turbură pe luna de ură și mânia.  
Aici erau portici perduți prin verzi grădini,  
Edene prefumate, iubite de streini.  
Amorul ce inspiră surisul tei, o dee,  
A degradat amorul, pe om și pe femeie :  
Venusă-Urania ce locuiesc 'n cer,  
Ce 'nalță, nobilădă, eii ție o prefer.

Din ripele pleșuve, mărețe visătoare,  
A sere dese umbre coboră spre piclăre,  
Spre mare ne 'ncetat,  
Pe verșile dumbrave, pe văile ascunse,  
P'albastrele mari câmpuri, de focuri vii petrunse  
Și se revărsă treptat.  
Pe ripele selbatice, locul al vijelei,  
Locașul majestății și al melancoliei,  
Pe vîrful lor cu nea,  
Se frînge încă rața murindă, jucătoare  
Ce lasă dupe dînsa prin umbra plutitoare  
Scinteitorea stea.

Eterul se poleie cu pulbere de stele,  
Fecioră grațioasă cu plete bălălele,  
Ce 'n spațiu locuiesc!  
Și luna se ridică pe calea 'n însemnată,  
Un Zefir suffă dulce. Conrad, tăcut, se 'mbată,  
D'acest tablou ceresc.

Pe fața ta, o Cipre, trecură multe valuri,  
De la 'nceput tu încă veduși p'aceste maluri  
Schimbându-se tirani streinii neconțenit!  
Și astă-ți încă, Cipre, dormi trist și lăntuit.

Antica moliciune aicea se resimte,  
Ai crede că renaște din vechile worminte.  
Ce? insola Veneiei sub cerul ei frumos  
Nu mai produce încă nimic delicios?  
Uscată 'l rădăcina eroilor aice?  
Numai aspiri la viață? nu vrei să fii ferice?  
Sub lanțurile tele nimic numai voesci?  
Moră dacă nu estă demnă mai mult ca să trăiești!

Așa Conrad visădă, vedînd acest popor,  
Strein d'al libertății, d'al patriei amor.  
De multe zile încă Julia nu păruse  
La masă. În cabină ea singură trecuse.

În fine se arată ca sôrele plăcut  
Ce dupe negre zile pe cer a reapărut.

Era cînd Creatorul, sub albele piclăre  
Ale-aurori — aterne lumină scinteitoare.  
Conrad urca p'o stîncă cu piscul ascuțit  
Ce par'că-atinge cerul sub care s'a tocit;  
El vede o cascadă călînd din stîncă 'n stîncă,  
Perdîndu-se cu huet în pesceră adîncă :  
Spălmîntător imagin al negrului abim,  
Al lumii ne 'nțelese în care noi perim.  
P'o creastă ce se 'nalță în ceta înorată,  
Un cimitir în jurul bisericeii s'arată;  
O tîneră femeie plîngea lîng'un mormînt  
Și cόμεle'i frumoase se resfiră la vînt.

Conrad ascultă plînsul ce lasă juna grică.  
Ce simte-atunci streinul? căci plînsul îl înecă!  
De ochi cruți ai lumii ne mai fiind constrîns,  
În aste mari deșerturi, desfrînă al seii plîns.  
În inima acesta ce se părea de ghlafă,  
Era dar tînerete, amor, foc și viață!  
Tot ce iubea 'n lume, amantă, mamă, sor,  
El le-a rădînt din brațe'i luînd eternul sbor.  
Tot ce iubea 'n viață, chiar patria natală,  
Cădura resturnate de sôrta lui fatală.

Tu pentru care viața'mi, sorbind a ta tristețe,  
Trecu fără plăcere și fără de juțe,  
Nici tu, sărmană țără, nici tu nu me iubești!  
Tiranul me lovesce, și tu vai! me lovesci!  
Ce simpatie nasce între tiran și tine,  
De sacrifici p'aceia ce vor a'ți face biue?  
Oh! tôte-aceste lupte ce dur d'atâtea ani,  
Nu sunt de cât să schimbe tirani pe tiran?  
Ori-ce dorinți s'avintă la nobil ideal,  
La patrie, mărire, — în vițiu fatal  
Ce inima slăbește și sufletul coboră  
Din ți în ți, usita le-aruncă, le devoră.  
Putere și mărire, beli arte și sciinți,  
Nu sunt în ale tele speranțe și credinți!  
Și limba ta cea dulce, de dînși desprețită,  
D'un streinism inobil, în popul e gonită!  
Așa cît căletoilor ce 'n sinu'ți a trecut,  
Vedînd amara stare, sciind al teii trecut,  
Se 'ntrebă, astă țără ce misia 'l lipsesc,  
În armonia lumii la ce mai rătăcesc?

Feciora în genuche cu ochi plini de roă,  
Primesce p'a sa față o strelicuire noă,  
Un vînt ușor se jôcă în bucele ei lin,  
Răpita 'n contemplarea eterului divin.

Să mai privim o dată din vîrfu — acest ei stînci  
Ce pare-a spune mării durerile' adînci!  
O mare tu parî mie c'ai fi luat sciință  
D'acestor generații amară suferință,  
Și neputînd, o mare, să schimbi durerea lor,  
Di-nôpte, cerci a sparge ast cuib fatal de dor!

Nenumerate trâmbe de valuri spumegate,  
Lovesc în aste rîpe ce staîu ne stremutate.  
Sub rađe și sub umbre aceste turme vin,  
Pe mare, scuturîndu'și flamida lor de crin.  
Aci înalță fruntea, aci se pituleđă,  
Și mai în depărtatare mugind iar se formeđă.

Tabloul schimbă fața, și munte, mare, cer,  
S'acoperă sub umbre, delicios mister!  
Senin apare cerul, dar vîntul nasce-o ceta  
Ce luptă cu lumina : privesc marea!  
Oglindă minunată în care-albastrul cer  
'n total ce 'i nuanță în splendidul eter,  
Azur, lumină, purpur și cețe 'ntunecate,  
Se miră, se resfrînge c'o dulce voluptate.  
Și fața sa cerescă resfrînge 'n împri-jor  
Miriade de tablouri de purpur și d'azur.

Acolo Fenicia la căletoari apare  
Cu verdea sa tunică înaintînd în mare.  
Aceste mîndre State au dispărut acum,  
Ca cînd aceste tôte n'au fost de cît un fum.  
Cînd omul prada soției, cu sôrta lui s'alie,  
În contra lui mai pôte a fi statoricie?  
Și voi imperii mîndre, nedrepte cît și fôrte,  
N'aveți să fiți scutite d'aceeași crudă môrte!  
Puterea chiar ve surpă și lîngă 'nalte stînci  
D'odată se formeđă prăpăstii mari, adînci.

Și nu scim creatorul în marea lui vedere,  
Cum a lăsat la populi, mărire și putere,  
Și glorie, și geniū, cînd el a hotărit  
Să pîară tot ce fuse mareș și strelnic?

Libanul se desemnă! Priimesce salutare  
O munte ce te-adoră poporele barbare  
Ce locuesc în sinu'ți! Îmi spune ce-ai făcut  
Coróna ta de cedri? sub ce fer a călît?  
« Tu porți pe frunte Ierna, pe umeri primăvera,  
În sinu'ți tu porți tómnă, iar la picioare'ți vera  
Reposă somnorósă și fără vijelii »  
Așa îți cînt poeți frumoșei Arabii.

Voi ați remas, o cedri, spre-a lunei admirare!  
Ați resistat la tôte lovirile barbare,  
Ce timpul și cu omul uniți neîncetat,  
La tot ce-a fost în lume, cu furie — au purtat.  
Dar templul și palatul lui Solomon, la care  
Voi ați purtat tributul nici urmă nu mai are!  
Și populi cel mare ales de Dumneđei,  
În țerile streine țarase jugul seú,  
Țarase-a lui cădere ce pare că vestesce  
La populi că prin vițiu un popul se slăbesce.

Julia și Claricia păreți în aste locuri  
Așa ca nisce rađe ce 'u grațioșe jocuri  
Se 'ngănă scinteide în umbra desei seri,  
Ca gînduri fericite prin țile de dureri.  
Deșertul dă femeii un farmec mult mai mare,  
Un farmec ce-are flórea cînd printre spinii apare.

Pe văile ridînde, pe rîpele-aburóse  
Apar aceste chipuri suave și frumoșe,  
Cu cenele lor d'aur, cu ochi lor d'azur.  
Le-ai crede că veniră cu norul din prejur,  
S'asculțe ce vorbesce misterios pămîntul  
Cu cerul, cu lumina, cu plantele, cu vîntul.  
Pe bôrele enrate undeđă pârul lor,  
Ca rađe de lună p'un val tremurător.

Celo s'arată marea sub sôre scinteind,  
C'o mie de nuanțe născînd și apuind.  
Din sinu' ese Ciprul plutînd pe marea lînă,  
Ca norul, p'orizonte, în umbră și lumină.  
Spre resărit apare Befrut, frumosul plațu,  
Câmpii Eliseene, miragful unui rațu!  
Formînd o cale verde prin doă late șira  
De munți ce ne rechiamă o mare suvenir :  
Ruinele celebre din splendidul Balbek,  
A sôrelui cetate, vestind cum tôte trec.  
Damascul și desertul cu palide colóre,  
Loc unde totul tace, tot lăncedă și móre.  
Spre międă-ți s'aretă ai Galileei munți  
Neregulați, selbatați, răpoși, înalți, merunți;  
Ión d'Aera, lunca lată ce la Carmel conduce  
Și pretutinderi piscuri pe cari neoa luce.

Priimesce salutare al lui Baal oraș,  
Balbek antic ca lumea, ca sôrele trufaș!  
Tu nu mai ești! Un templu din cele mai mărête  
Ce ne a lăsat trecutul, d'o rară frumoșete,  
E tot ce-adeuce aminte c' aici ai existat,  
P'acest țerăm selbatic, desert neconsolat.  
Aici fisica forță fusese adorată,  
În sôre rege — al vițelii fiind impersonată.

Ce-ai devenit Astarte feciōră din Sidon,  
O dee întrecută? și tu gentil Adon?  
Precum și voi Cabire, divinități antice?  
Voi ați lăsat aceste feerice portice.  
Misteriose danțuri, festine și orgii  
Se celebrau aicea în nopți de vijelii!

Cât sufletul lui Conrad căta a fi miscat  
Când ochi sei ruina Paluiri-a salutat?  
Ruine memorabili, ce timpul respectează  
În care — anticitatea mărirea sa păstrează,  
Aici au fost palate și teatre magnifici.  
Nici un oraș în lume din timpii cei antici  
N'a strelucit atâta ca splendidă Palmiră,  
Prin rara frumusețe ce lumea veche — admiră.

Aicea *Zenobia*, de grații strelucind,  
Prin spirit, energie, popoarele unind,  
La curtea sa chleamase poeți cu renume,  
Și cei mai mari, mai ageri cugetători din lume.  
Armate ea formase ce ensăși comenda  
Cu brațul d'alabastru, cu spada 'n mână sa.  
Frumos adorătoare a zeului Baal  
A fost tărită 'n Roma la carul triumfal.  
D'atunci aceste templuri, și teatruși, și palate  
Sub furia Romană cădură ruinate.  
(A urma) **D. Bolintineanu.**

INFLUINȚILE BIBLIEI  
ASUPRA  
ELOCUȚIUNEI ROMÂNE

I

Puține cărți au exercitat o mare și variată  
influență asupra civilizației lumii, ca Biblia. A  
fost un moment, moment de câți-va secolii, când,  
în Europa, Biblia a înlocuit antica civilizație,  
a destrănat latinitatea și pre Omer, a ajuns pi-  
votul quasi unic în jurul căruia se desfășura  
tota activitatea minții și a inimii umane.

II

Ce operă a ocupat ca Biblia, în adevăr, min-  
tea și activitatea a peste 3000 de bărbați de  
diverse națiuni, numai sălt pentru concordantele  
ei, numai pentru un simplu indice de cu-  
getările coprinse în ea!

Ce Mahabarata, ce Omer chiar a putut da  
materie de lucru la șese secolii și la miile de in-  
teliginți?

Ca să aprețiește cine-va totă importanța a-  
cestei opere clasice a judaismului, e destul să  
scie că o singură bibliotecă, aceea a Ducelui  
de Sussex, în Anglia, posedă peste 50000 de

volumene, scrieri asupra Bibliei, scrieri născute  
și ocazionale de Biblie.

Și cine a numerat au a scrierile asupra acestei  
cărți, din țeri cu cari, Anglia și Europa cultă  
ne stând în raport, nici că au putut *acele scri-  
eri* strebate pînă la ele!!

III

Ca să aprețiește, în fine, nescine cu lesnire  
importanța bibliei, săși amintescă luptele ce  
'și-au dat controversisti ei spre a explica, spre  
a stabili critica sacrată sau esegesa biblică. Un  
cuvânt, o virgulă, un accent, cutare sau cutare  
numer de silabe, toate cestiunile de gramatică  
ocupară un loc colosal în studiile biblice. Ca  
cugetare, esegesa biblică nu remase în urma cu-  
getărei gramaticale: *pentru densa totul e di-  
vin*, dice D. Ph. Chasles.

IV

Și importanța Bibliei apare nu numai în a-  
ceste, ci și în mai toate ramurile activității u-  
mane. Tradusă de 70 de bărbați, ea ajunge a  
fi *sorginte și motrice* la nenumerate fapte. E-  
locința, poesia, arta, filosofia își au sborul din  
paginile Bibliei. Tot din ea es toți revoluțio-  
nari lui Cromwell și republicani de Florenția,  
cari înscriu pe bandierile lor: « *Cristo impe-  
rante* »; acestia sunt toți copiii ai verbului și  
noului testament. Ideele revoluției franceze  
și ele pot afla origine în cartea judaismului.  
Republicele americane au și ele Biblia de punct  
de purcedere. Și cât de departe nu merseră ele  
purcedend de la această carte, în care, cu un  
cuvânt: *Iehova, se bine cuvintată numele lui  
D-șleu, care a fost, este și va fi.*

V

Influențele biblice au fost mari și asupra mer-  
sului culturale noastre, a Românilor.

În genere, limba și simțimintele noastre au  
stat în dependență de limba și simțimintele a-  
cestei cărți miraculoase. Când Biblia a fost scrisă  
în limba slavă, tendințele au fost slave și că-  
stigul bibliilor slave a fost ceea ce perdeau ro-  
manismul și limba națională.

Tot așa a fost când Biblia pentru Români  
era în limba greacă.

VI

Influențele Bibliei, de la prima ei traducere  
în românește sunt de asemenea simțite și ne-  
contestabile, asupra diverselor ramuri din cul-  
tura națională.

Titlul opusculii acesteia spune lectorilor noștrii că noi voim a scrie aci numai asupra influințelor biblice, tradusă în românește, asupra mersului limbii române.

## VII

Influențele biblice asupra limbii române se pot clasa în două categorii :

*Influență de elocuțiune și*

*Influență de genuri literari.*

*Influență de elocuțiune* sunt vădibile în toate operele noastre literare din timpul celor mai antice cronici române.

Câte-va exemple vor dovedi acesta.

Biblia întrebuintă cu profușione particulele espletive și legătorii : *ca, și, de aceea, pentru aceea, prin urmare*. și mai presus de toate conjuncțiunea *și*.

« Si D-zeu numi lumina și în întunerecul nopți, și se făcu seră, și se făcu dimineață. — Di una. (1) »

Aceste repetițiuni a conjuncțiunii și reproduse în vulgata prin *kai*, a trecut săn directe prin Biblie sau prin Evangeliile scrise și ele sub influințele elocuțiunii biblice în elocuțiunea română. Cronica lui Urechia o dovedește, dar mai cu deosebire dovedesc acestea toate operele noastre literare de după Costinesci.

## VIII

— De ce cu deosebire aceste opere de după Costinesci, dovedesc influințele biblice asupra elocuțiunii ?

— Pentru că Costinesci și chiar în parte și Urechia nu primău influință de elocuțiune numai din țără, din literatura națională, din biblie și evangeliile, ci și din studiile clasice latine și elene ce făcuseră în Polonia. Citațiunile ce fac din autori clasici, pagină întregi ce traduc din diverși autori istorici din limbile vechi și polonă, aceste ne esplică lesne pentru ce Croniciarii acestia, și mai ales M. Costin și N. Costin, sunt atât de puțin sub influințele biblice, de și pe a locure citează teste din biblie și evangeliile.

(1) În o biblie tipărită de D. Cahen, Paris 1830—1846, cu text ebru și franțez în față, nu mai aflăm repetite conjuncțiunile espletive, cari aduc obstre și m-notorie. D. Cahen pretinde că acestea nu se află în ad-verbatim text ebru. Numai o linie verticală, care de parte diferitele versete și diferitele fraze ale textului, a putut, (dice D-lui, fi confundată de copist cu conjuncțiunea *rac* (și), care se scrie tot prin o linie verticală. Ast-fel ceea ce era numai un semn caligrafic, un semn care înlocuia punctuațiunea vocală ce pe atunci nu se cunoșcea, deveni, din erorē, o conjuncțiune foarte puțin proprie a ajuta elocuțiunea ebraică și, prin traducere, ale acelor alte limbi.

## IX

« Intelegend Iancu Vodă (dice Urechia) că 'l-aș mașilit Imperatorul, și aș dat domnia lui Petru Vodă, cunoscend la ce va veni lucrul mai apoi, s'aș temut că de va merge la Turci, va avea pără multă și pôte să și peșe; ce aș socotit . . . și așa aș eșit din țără pe la Poțuția unde 'l aș ținut calea Iazlovetki și 'l-aș cus la Liou cu totă averea lui; și îndată aș trimis la Craiū de 'l-aș dat de scire. Și Craiul aș scris la Siniavcki Hatmanul și la Herbot starostea de Liou, să 'l ia tot crășe ce ar avea, și lui să 'l tae capul. Și aș trimis Craiul pre Podscarbul seū, să 'l ia averea Iancului Vodă; numai feciorilor și Dōmnei să lase o parte să le fiă de hrană; și după porunca lui Craiū așa aș făcut și aș tăiat capul Iancului Vodă. »

## X

Leacă în șee rânduri de trei-spre-șee ori conjuncțiunea *și*; din aceste trei-spre-șee ori, de șee sau șapte ori ea e întrebuintată ca în biblie și evangeliile, adică ca începutore de propozițiune și de frașă.

Să nu fie acesta o dovadă de influințele acestor cărți asupra elocuțiunii române ?

## XI

Să vedem acum din un alt exemplu cum elocuțiunea lui M. Costin este mai puțin de cât a lui Urechia, sub influințele biblice.

Luăm pentru acesta cele d'antău rënduri din eșăși prefața croniceului seū d'antău. Aceasta fiind operă cu totul a sa și la ea neintrebuindu-se isvōre streine, ne dă cu deplinătate elocuțiunea lui M. Costin.

## XII

« Inceputul țerilor acestor și a nēmului Moldovenesc și Muntenesc și în țerile Unguresci cu acest nume *Român*, pină astă-șl de unde sunt veniți către aceste părți de pământ, a scrie multă vreme la cumpănă aș stătut cugetul nostru. Să încep osteneła acesta după atâtea vécuri, de la descălecatul țerilor d'antău, de la Trajan imperatul Rămului, cu câte-va sute de ani peste mine trecute, se sperie gindul. A lăsa iarăși necris, cu mare ocară infundat nēmul acesta de o sēmă de scriitori, este inimei durere. Biruit-aș gindul să me apuc de această osteneła, să scot lumea la vedere felul nēmului, din ce isvor și sămînță sunt locuitori țerel nōstre a Moldovei și așa și al țerei Muntenesci.... »

(Va urma)

V. A. Urechia.

## MORTEA LUI COSTIN

Orî-când cugetarea mi se întorce către ani trecuți, iutănesc o figură palidă și suferindă care me face să plâng, figura lui Costin. Bietul Costin, dulcele amic al tristei mele copilării!

Oh! cea din urmă și a vieții lui, nici o dată nu se va șterge din memoria mea. *Cinci noiembrie*, și fatală! Cerul era întunecat și 'mă apăsa sufletul ca o mantă de plumb, aerul încărcat de cătă, un vânt înghețat scutura cele din urmă foi uscate din arbori.

Nu avea de cât opt-spre-șapte ani și fugia de lumea care nu'l făcuse de cât să verse lacrimi. Dotat cu un spirit bine-voitor și just, ar fi avut o carieră nobilă și laudată. Dar se opri pe pragul acestei lumi; desperarea, ca un verme cumplit, crescuse în inima lui și 'i secă sorginta vieții; cădu fără să se plângă, fără să murmure, cum cad martiri; se desfiu de viață ca o frunză de plop pe care vântul aspru o răpesc.

El suferise atâta de mult în cât vocea lui se stinse fără să ne murmure un cuvânt de consolatie și adio; mâna lui se răci și îngheță fără să fi strâns mânele ce 'i am întins. În dimineața lui *Cinci noiembrie*, 'nainte d'a me duce la colegiu, m'am dus ca să'l ved. Am strebătat o curte lată, lungă și tăcută. Frunzele uscate trosniău sub pași mei. Cănele lui care ședea lângă pragul ușei, cum me vedu, alergă la mine gemend dureros. Intru în tindă. O servitoare bătrână își ștergea lacrimile cu șorțul. Deschid încet ușa dela camera lui și intru; ved pe fratele lui palid, nemișcat, cu ochi seci și roșii, cu aerul desperat. Simțiiu mărtea în tăcerea acelei dureri, nu mai putui să respir. . . . — Mort! țisei. — Un semn din cap imi respunse. Apoi adăogă cu o voce surdă: Dece ore sunt de când se luptă să moră! Ce agonie! . . . . Tragerea murindului imi îngheță inima. Tatăl nefericitului intră; el ținea într'o mână o hârtie cu care 'și ascundea fața, în cea-l-altă o pungă; făcu un semn fiului care 'i rămănea și acela se aședă la o masă. « Scrie țise tatăl, nu acolo. . . aci, la cheltuieli. Trei-șeci lei un cosciug de brad! » . . .

Am fugit inspăimântat, aceste cuvinte 'mă nă descoperit chinul din toate țilele care a dus la mormânt pe bietul Costin!

Gr. H. Grădlea.

## UN SĂRUTAT

Ah! te-am sărutat odată,  
Cu atât amor și foc,  
În cât luna fărmeată,  
Privind, s'a oprit în loc.

Iar când a le noastre buze  
Sângerând s'au deslipit, —  
Paserea cânta în frunze.  
Sorele ardea cumplit.

Acum însă, nu știu bine.  
Dac' al nostru sărutat,  
Aprins de simțiri divine,  
Pin' la țioă a durat; —

Său că, l'astă sărutare  
De iubire și de foc,  
Luna s'a schimbat în sore,  
Aprinându-se pe loc.

Th. Șerbănescu.

## V A L S U L

Mult erau ei tineri, mult erau frumoși!  
Precum doi luceferi mândri, luminoși  
Printre alte stele, ast-fel ei luciau  
Printre cei-l-alti omeni și mult se iubiau!

Orchestra se sparge 'n valofi d'armonie;  
Balul se deschide și cu veselie  
Lumea se aruncă în nebulun valț:  
Toți danțez cu sete fantastical danț.  
Sala este mare, sala este plină  
D'armonii, profumuri, femei și lumină;  
Suavele grații mințile 'ți răpesc.  
Ochi ție se 'mbată de tot ce privesc  
Și se rup din peptu'ți suspine profunde. . . .  
Ah! ș'acii femeia, precum orți și unde,  
Este o minune a lui Dumnezeu!  
Femei! femei! cai să me'nchin eu?  
Aceluia care astel lumii te-a dat?  
Ție, — ce dai ceea ce el a ținut:  
Dulcea fericire a unui traifi greu? . . .  
Femei! femei! ție me'nchin eu!

Orchestra revarsă valuri d'armonie,  
Și toți își urmădă danțul cu beție;  
Dar prin cele grupe de danțuitori,  
Cine sunt — ia spuneți! — juni muritori  
Ce 'și atrag privirea, ce 'n aventul lor  
Semănă doi fluturi uniți într'un sbor?  
Sunt atât de tineri ș'atât de frumoși! . . .  
Precum doi luceferi mândri, luminoși  
Printre alte stele — ast-fel ei lucesc  
Printre cei-l-alti omeni și mult se iubesc.  
Pe parchetul salei ei lucesc, sboră.  
Cum saltă pe valuri o barcă așoră;

Și d'ating pământul cu al lor picior  
Se lovesc de ceruși priu sufletul lor.  
Mulțimea Ți urmează cu ochi curioși...  
Sunt atât de tineri și atât de frumoși!

Orchestra și urmează cadențatul joc;  
Și multe din grupe se trag pe la loc.  
Numai jani noștri, nebunî fericiți,  
Nu se opresc încă... Priviți! priviți  
Cum se strâng, s'aventă... Un întreg delir  
A lor danș e-acuma. Lăsați să Ți admîr,  
Lăsați să se 'mbete în beția lor  
Sufletu'mî ce pîrtă vai! un nestins dor.

Valuri d'armonie orchestra revarsă  
Și încă tot danșă pîrechea frumoasă.  
< Lio! îi șoptesc junele ferice,  
< Destul căci tu suferi!... să ne-oprim aici.  
— Nu, nu! 'nainte aîde, scumpul meu!  
< Căci e fericare ceea ce simt eu!  
Și orchestra cîntă și ei nu s'opresc;  
Într'un valș frenetic se duc, se 'mvertesc.  
Ca două vîrtejuri strîns îmbrățișate  
Ce-ar posede două inimî încocate.  
< Lio! a ta față a îngâlbenit.  
< Destul căci tu suferi! — el Ți-a șoptit.  
— Nu, nu! 'nainte aîde, scumpul meu.  
< Căci e fericare ceea ce simt eu! >

O cordă 'n orchestră s'aude plesnind,  
Un șipet în sală se 'nalță murînd!  
Și toți se aruncă către blîta fată  
Ce cade pe peptu lubit leșinată;  
Rumenele Ți bușe aî îngâlbenit.  
Mîrtea plană 'n fața care ne-a țîmbit!  
O ce trist spectacol!... ea mîre... ea Ți mîrta!...  
Însă nu, nu Ți plîngeți fericita sîrtă,  
Căci mori atunce când a trebuit;  
Nu Ți plîngeți junețea, căci ea a lubit;  
Nu Ți plîngeți viața, căci înti'un minut  
A trăit un secol întreg și'a avut  
Tîtă fericirea ce putea să Ți dea  
Lumea și viața... N'o plîngeți pe ea!...

Cel ce la Mîricița — acest adăpost  
Pentru-acei ce mîntea și-au perdut — a fost,  
A putut să vadă printre alți nebunî,  
Victime 'nferate d'adanei pasiunî,  
Un june cam palid pe a cărui frunte  
Vecînic plană umbra unei durerî crunte.  
Palid la figură, dar încă frumos,  
El pîrtă în față Ți un aer dușos  
Care te îndemnă la compătîmire.  
Umbra care plînge după fericare,  
Dup'o altă umbră! El își amintesc  
Că pe pămînt omul ca 'n esil trăfesc.  
Retras mai d'o parte îl veți tot-d'auna  
Că cîntă și danșă un trist valș într'una.

< Lio! el mîrmură ostenit, ferice,  
< Destul căci tu suferi!... să ne oprim aici. >  
> Ș'un ecoș dintr'ensul îi raspunde-atuncî  
Cu-acele cuvinte neultate, dulci:  
< Nu, nu! 'nainte aîde, scumpul meu,  
< Căci e fericare ceea ce simt eu! >

Th. Șerbănescu.

## EPIGRAMĂ

Mustăței mele

Dotat dela natură  
C'o gingașă figură  
Chiar din copilărie știți bine că am fost,  
În templele Citerei 'mî așî fi aflat un rost.  
Dar nu știu din ce vine  
Se supără pe mine  
Natura: și îndată mustața'mî a albit!  
Iar când luați oglînda, știți ore ce-am dărit?  
Un chip miniatură!  
Așî! o caricatură!

Gr. H. Grădina



## ISTORIA ARTEI

ARTELE LA ETRUSCI, SAMNITZI, VOLSCI ȘI CAMPANIANI.

(fine)

Am spus ceea ce era arta Etruscilor, înainte de a cunoșce ei operele artiștilor greci. Ajungem acum la periodul al treilea dintre ani 504 și 265 ante Crist. — Coloniile grecesci după ce au coprins partea inferioară a Italiei și diversele locuri din lungul Adriaticei, au fundat cetăți puternice în cari artele s'au cultivat și au progresat mai mult de cât chiar în Grecia. Gustul lor apoi se respândi la popoarele vecine și pătrunse pînă la Etrusci cari se aflau în Campania. Aceștia vedură că Greci le erau maestri și Ți luară pentru model. Această a treia epocă începe către timpul când Greci năvăliu cu artele lor în Roma; ea coprinde secolul lui Fidias și finalul Etruscilor ca nație. Secolul lui Fidias pîte fi luat ca Renașcerea artei în anticitate. Revoluția operată de acest mare geniu se întinse departe. Etrusci cari întrecuse mult timp pe Greci, remase în urma de tot.

Datoriu Etruscilor invenția ordinului de



arhitectură chiamat *toscan*. Și pictura a înflorit la densi; dar timpul nu ne-a lăsat alle tablouri etrusce de cât cele aflate în mormintele Tarciniei, una din principalele cetăți ale Etruriei; ei colorau unele statue și bazele reliefuri după urnele sepulcrale.

Este greu a distinge etruscul de grecul antic, din cauza analogiei de stil și subiecte între aceste două popoare și mai cu seamă din cauză că locurile, unde monumentele au fost aflate, au fost locuite când de Greci când de Etrusci. Cu toate acestea ore-cari nuanțe delicate permit a stabili o distincție. Nisce date în destul de sigura pot asemenea să împedice confundarea produselor artei etrusce cu ale artei egiptene.

Cu toate că operele egiptene, etrusce și grece antice se asemănă prin asprimea formelor care le este comună, recunoștem însă ușor operele egiptene după caracterile ieroglice cu cari sunt însoțite mai totdeauna, după configurarea și atribuțiile personelor. Etrusci nici o dată n'au făcut figurele închise într'un toc sau cu capete de animal. Etrusci dădeau aripi mai la toate divinitățile, întrebuințau atât de des acest atribut în cât făceau aripi chiar și la caruri și cai pentru a indica viteza lor. Etrusci mai arătau divinitățile lor principale cu fulgere. Dar în general atribuțiile țărilor lor sunt tot ca ale Romanilor, cari le-au luat de la densi. Așa Vulcanul etrusc ține un ciocan și un clește; Ercule o măcuță; Marte o căscă și o spadă. Etrusci mai făceau din hără arsă sau din metal, animale, himere, patrupeze, dar cari se pot cunoște ușor după imperfecția fapturii.

La un mare număr din producțiile lor, alături cu figurele țărilor și eroilor, le scriau și numele, ceea ce grecii făceau foarte rar. Când monumentele au o inscripție, forma figurelor alfabetice și mersul lor de la dreapta la stânga nu mai lasă loc îndoielii. Acesta este un semn după care se disting vasele adevărate etrusce de vasele grecesci, cu cari au fost confundate mult timp. Mai multe din figurele etrusce sunt acoperite

de draperii strânse, cu mici cute paralele căzând drept d'ă lungul trupului. Unii anticari au vrut să facă din acesta un semn distinctiv al artei etrusce; este o eroră, căci multe din figurele grecesci au asemenea draperie, ceea ce se vede mai cu seamă în toate operele vechii școle din Egina.

Popoarele vecine, limitrofe Etruscilor, s'au distins asemenea prin cultura artelor. Nu ne-a rămas din arta Samniților și Volscilor alte monumente de cât nisce medalii. Se știe însă că Samniții iubeau lusul; că erau, de și rebelici, dați mult la plăceri; că Tarcin cel Vechi adusese din țera Volscilor un artist celebru, a nume Turianu, care l'a făcut din hără arsă o statuă a lui Jupiter. Pe o forte veche medalie de la Ausu, cetatea Volscilor, astăzi Teracina, se vede un cap foarte formos al Palasului.

Cât pentru Campaniani, ne-a rămas o mulțime din operele lor, mai cu seamă medalii și acele vase gingașe pe cari le-au numit vase etrusce.

Campania, din cea mai mare anticitate, a fost coprinsă sub numele de Etruria. Cu toate acestea Campaniani au fost independenți. Venind coloniile grecesci, acestea formară stabilimente și introduse artelor, precum se probă din medaliiile grecesci aflate la Neapole, Cumae și Nola.

Medaliile cetăților din Campania sunt mai puțin numeroase și au mai puțin importanță din punctul de vedere al artei de cât acele vase formose zugrăvite, atribuite din eroră Etruscilor. Nimic nu egală eleganța formelor ce artiști dădeau acestor vase, nimic nu întrece grația desenelelor cu cari sunt acoperite. Totul probă în poporul care a creat această artă, un formos simțiment de formă, popularitatea desenelelor și a plasticele, urmărirea sa mai bine deprinderea cu o eleganță plăcută și de bun gust. Vasele destinate la trebuințele cele mai de jos pôte, sunt acoperite cu imaginele țărilor și eroilor pe cari li aminteau mereu poporul. Istoria, religia, moravurile unei nații peste care au trecut două ere de civilizație, pot să fie reconstruite prin a-

jutorul acestor remășițe prețioase. Un vas, în care se preparau, acum două mii de ani, alimentele unei biete familii campaniane, are astăzi în muzeurile noastre importanța unui monument, pe când multe din monumentele celor de astăzi nu vor avea nici peste trei mii de ani importanța vasului campanian. Anticarul, poetul, istoricul, sculptorul și pictorul se desfășoară cu privirea acestor vase. Multe din ele erau vase votive, sau vase laute ca premii, sau vase de ornament. Ele se îngropați cu acele ce le-a avut, ca una din averiile lui cele mai prețioase. Între vasele aflate în România de Matorul Papisolu, — acest veteran al armatei române care se devotădea atât de mult gustului său pentru arhiologie. — am văzut unele, a căror formă sveltă și elegantă amint formă vaselor campaniane: ceea ce face să credem, că vasele campaniane au servit de model olarilor Romani, până și în secolul lui Traian și Aurelian. Chiar astăzi multe din ălele noastre ne-amint formă celor campaniane. (1)

Vasele campaniane se împart în trei epoci. Antefa epocă este dela al șaptelea până la al șeselea secol ante Crist. Din această epocă avem renumita cupă a lui Agesilaus și cupa nu mai puțin renumită cu venătorea mistrețului. A treia epocă și cea mai puțin depărtată, ne oferă vase de cea mai mare ușoritate și de cel mai corect desen. Această epocă este cu câțiva secolți înainte de era creștină. Productele ei se rărise foarte și devenise foarte căutată pe timpul lui Iuliu Cesare. Olari romani perduse dibăcia maștrilor. Amatori moderni s'au înăvuiț de vase campaniane, scoțându-le toate din mormintele aflate de un secol în țintul Neapolului, în vechea Campanie, în giurnal Nolei mai cu sēmă. Amorul artei a servit de scuță pentru violarea celui din urmă asil al Campaniei. S'au calculat că, renunindu-se toate colecțiile, numărul acestor vase trece peste cinci-șeci de mii.

(1) Un studiu întins despre olăria stremășilor noștri am în micul meu studiu « *Arhiologia Duciei* » încă manuscris.

Aceste vase sunt de o pastă fină a cărei coloră adesea este roșie închisă; figurile sunt aci negre sau albe pe un fund de coloră pastel, și acestea sunt din antefa epocă; aci rezervate pe un fund negru; une-ori presintă o mai mare varietate de color, mai cu sēmă cele din a doua epocă.

Desemnul figurelor, ce înformusețea cea mai mare parte diu aceste vase, este atâta de corect, în cât multe din ele și-ar afla locul într'unul din tablourile lui Rafael. Ele sunt desemnate cu franțeia, ușoritate, eleganță și corecție. Fie-care contur este tras cu o siguranță de necreșut, fără reinceperi, fără scăpări, ca acele formose schițe ale lui Rafael aruncate dintr'o tresură de penă și unde aflăm tot geniul maștrului. Aceste calități ale desenului vaselor campaniane, învederețea importanța lor artistică. Nimic nu este care să nu fie admirabil într'ensele. Chiar forma lor singură ne face să le admirăm îndată ce le dărim. Conturile lor armonioase și svelte ne fac să cugetăm, prin formusețea și timerețea formelor, la ăei Olimpului, la atleți uniți cu oliu și luptându-se în circuri.

Aceste observații scurte ajung ca să înțelegem că este mai cu neputință a forma un sistem despre arta la Etruscii și poporele limitrofe. În adevăr, avem de la ei o mulțime de figurine, vase, petre săpate, dar abia cunoșcem statuele lor. Winkelmann dice: « după un naufragiu nu este ușor a construi o navă solidă cu puținile sfărământure scăpate din furia valurilor. »

Gr. H. Grudea.

## LA ROMĂNI

(DESPRE ARMAKA POPORULUI)

După vécuri de cădere, de robie și de dor,  
Toți Români se armețea ca în timpi mari ai lor.

Viața țerei lucitoare

Se viclea ca un sôre

Pe oceanul fără margini al ombrosului viitor.

Mulțini sunt de când Românii d'arma lor s'au desfăcut,  
De atunci a țerei frunte umilită a căcut.

Țe-ra iar se 'ubărbăte-ță,  
P'a sa frunte luce-o ra-ță  
De mărire din trecut.

Lunga via-ță de cădere, d'umilin-ță, țile-ama-ri,  
N'a putut ca să ucigă bărbă-ția celor tari.

Sânge-le nu se desin-te :  
Bărbă-ția ca 'nainte

Se descop-ță 'n sinul vîle-țel și ne cere fap-te ma-ri.

Ori-ce popu-l ce meri-ță a fi mare, a trăi,  
E dator cu arma 'n mână pen-tru țe-ră a muri.

Cel ce nu scie să pără,  
Meri-ță-ale se-le fē-ră,  
Meri-ță-a se umili.

Via-ța fără de mărire ce popu-li slab-i iu-besc,  
Este o osă-ndă cru-dă, este un blas-fem ceres

Al po-pore-lor că-țute  
Cari perd a lor vir-tu-te,

Când in vi-țu-ri se de-gra-dă, când cre-din-țele slă-besc.

O Ro-mă-ni! veni-t-a tim-pul când cel brav e ridi-cat,  
Când cel slab și mic de su-flet e smeri-ț și blas-fem-ăț!

Țe-ra, glo-ria în lu-me,  
Feri-ci-rea e un nu-me,  
Vis ce ro-bi a-ă vi-sat!

Popu-li strei-ni, sub arme, ve salu-ță depăr-tat;  
De acu-ma por-tul nun-ței nu va mai fi in-sul-tat;

Locu-l să-n-te-lor mor-mi-n-te  
Stre-mo-șesc, d'acu-m 'nain-te

De oș-ti-ri-le strei-ne nu mai pō-te fi căl-cat.

Stē-gu-ri-le 'mpo-dobite cu stre-bu-nele co-lori,  
A-ț-i plu-tesc în aer mândru pe Ro-mă-ni luptă-tō-ri;

Cete ma-ri și nu-merose  
Ca pă-du-ri-le um-bro-se  
Peste țe-ri-le su-rori.

Ar-me-le lu-cesc la so-re : ca-î nîn-chi-ă-ță, sfo-ră-tesc ;  
Bra-țe-le se fac pu-terici, in-imile se mă-re-sc.

Astă-ț-i e o na-ți-une  
Ce sub arme vrea s'adu-ne

Prin fru-mose biru-in-țe lau-ri ce iu-fo-resc.

Înain-te tu, ju-ni-me, luptă pen-tru 'n vii-tor  
Ce-ți pă-stră-ț-ă li-ber, du-lce, ne-se-șu-țu-l Cre-ator.

Înain-te fără fri-că,  
Ste-o-a vi-țe-țel se ri-dic-ă  
Și re-va-ră sănt a-mor.

D. Bolintine-nu.

## L A Ț E R Ă

O țe-ră ne-ferice, 'm'i e fri-că d'a ta via-ță,  
Că-lar noi va-! te sdro-bin!

No vi-ță blas-fe-ma-ță, cu in-i-ma de ghi-ță,  
În si-nul te-ă cel du-lce ve-ni-nul re-spân-dim.

A-șa for-mo-sa ro-să sub ven-tu-l ce-o în-flor-ă,  
Sub ra-ța ce-î dă via-ță și fra-ge-le co-lori,  
Când ver-me-le în si-nu-ț-i tră-șe-sc ș'o de-vor-ă,  
În-cli-nă fran-tea tri-ștă pe ce-le al-te flo-ri.

Ni-mi-ca nu o scap-ă atun-ci de cru-da mor-te.

Ni-cu-ventu 'n-vi-eto-r,

Ni-cu-roi di-mi-ne-șel ce vine ca să-ți por-te,  
Pe si-nul au-ro-rei de ro-se a-ju-tor.

Nu e strei-nul as-pru ce Țe-ra ne u-ci-de,  
Nu este ni-cu gu-vernul, dar este en-să-și Ea :  
Sunt da-ti-ne-le se-le, în ele se în-chi-de  
Si-mpto-me-le de mor-te, o du-lce țe-ra mea !

To-ți na-sc, cre-sc ca și ver-mi ce na-sc și cre-sc în flo-ri  
Spre a o de-vora :

Ei nu sciu-ă că cu plan-ta ce-o-mō-ră, că-lar ei mor-e,  
Și că a lor ur-si-ță e în ur-si-ța sa.

O ge-ne-ra-ți-une pe al-ta o ur-mo-șă,  
Ni-mi-ca nu se schi-ubă prin pri-mē-ni-rea lor ;  
A-cea care vine mai rea se de-se-mn-ă-ță,  
E no-pte 'n vii-tor !

Nu este bărbă-ție în lu-p-te pen-tru bi-ne,  
Idei mă-rim-mo-se n'a-ă dre-ptul a mai fi ;  
Ni-mi-ca pen-tru țe-ră, tot este pen-tru si-ne,  
Tot este pen-tru o-ți.

Al cre-de că a țe-rii ro-mă-ne via-ță mare  
De noi e me-su-rat-ă pe via-ța unu-l om :  
Ce na-sc și se 'm-ba-ț-o-ț-i de des-fra-n-re,  
Și tot să se sdro-bē-sc cu slabul se-ă a-tom.

O ma-mă nu mai na-see co-pi-lul spre a-l face  
Apă-ră-tor al țe-rii, brav, mândru, ge-ne-ro-s ;  
Îl ve-de că vē-nē-șă plă-ci-ri-le vo-lace :  
U-ni-ca mi-si-une ce-și dă el încă jos.

De nu vom schim-ba ca-lea, noi vom pe-ri din lu-me,  
Ca fu-mul ce se 'na-ț-ă și se ri-si-pă 'n ven-t.  
Strei-nul a să vie și-al no-stru mândru nu-me  
U-ț-it va fi în-da-ț-ă chī-ar pe a-cest pămēnt !

D. Bolintine-nu.

## DRUMUL DE FER CU O ȘINĂ NUMAI

Acum că-te-va țile (13 augu-șt) o gru-pă de  
îngi-ne-ri, sa-van-ț-i și re-dac-tō-ri a mai mul-tor țī-  
are, ple-cară la Rai-ney lîngă Pa-ri-s, ca să asi-  
ste la e-spe-ri-en-țe-le fă-cu-te după no-ul si-ste-m al

D-lui Larmanjat, inventorul, pe calea dintre comuna Raincy și Monfermeil, o distanță cam de 5 kilometre.

Convoiful preparat de D. Larmanjat în care să între invitați sei, se află la eşirea din gară. În capul convoifului o micuță locomotivă, boțedată *Rondurela*, apoi vagoanele unde în fiecare șese-spre-șeș persoane potsă șegă resfătate. Ceea ce isbesce mai ântefu, afară de dimensiile lilipuțiane ale motorului, este că calea ce parcură n'are de cât o șină, mai puțin lată și scosă de cât șinele drumurilor de fer ordinare, și care se întinde ca o panglică lungă pe o lature a drumului. O rotă numai, pusă înainte și montată pe un pivot pe care 'l guvernă un conducător, îmbracă această șină; cele-alte două rôte, — căci macina n'are de cât trei, — eale pe pământ și acestea sunt rôtele motrice. Dispoziția vagonului este asemenea originală: el este susținut de două rôte situate sub vagon, în asul frâsurei, și cari se rostogolesc pe șină; alte două rôte sunt situate la dreapta și la stînga, în modul ordinar, dar acestea nu au alt scop de cât să asigure ecilibrul vehiculului și să împiedice resturnarea; cele d'ânteu sunt cari duc totă sarcina care cade, prin urmare, cam numai asupra șinei. Facem răpede aceste observații puține, căci convoiful o să plece și trebuie să ne luăm locul. În dată mica macină începe să meargă, și, în câte-va minute, convoiful merge cu luțela lui normală (cam 16 kilometre pe oră). Nu departe de locul plecării se presintă o rampă foarte pronunțată; într'o lungime mai mare de un kilometru calea se ridică cu 0,072<sup>m</sup> pe metru. Vederea acestui aspru urcuș, care amintă drumul

«... Sablomeux, malaisé,»

pe care carul lui La Fontaine se urca atât de greū, pôte să inspire celor mai încredețori ôre-care tēmă despre succesul căletoriei. Dar mica macină își urmędă voinicesece calea și îndată trece rampa fără să se fi simțit măcar o mică diminuare în luțelă. Acest ânteu rezultat este conchițetor; el demonstră victorios unul din avantajele noului sistem: puțința d'a urca pente foarte mari; dar aceste avantaje nu sunt mai mici de cât acelea cari

concern trecerea curbelor, și ceea ce probă îndestul a doa parte a căletoriei, care presentă un șir de lațe cu rațe de 20 metri și mai puțin, tôte trecute cu o facilitate și regularitate de mers perfecte.

Ajungënd la Montfermeil convoiful descrie un cerc complet și se aședă în capul liniei, apoi începe mersul către Raincy, după un repaos de câte-va minute. Întôrcerea mai confirmă rezultatele câștigate în căletoria ânteu; se observă, afară de acesta, perfecta funcționare a frênelor cari permit a fi neincetat domn pe luțelă în descinderi; trajetul ânteu făcut în douăzeci minute, a doa ôră se implinesce în opt-spre-șeș minute. Un succes atât de complet și atât de concul sub tôte raporturile, face ca D. Larmanjat să merite fericitațiile căldurose ale tutulor; și 'l se adreseș cu o întrecere atât mai mare cu cât fie-care este petruns de importanța problemei ce a resolvat-o fericitul inventor într'un mod atâta de complet cât și brillant. În adevăr această problemă nu este alta de cât aceea d'a dota Franția cu o a patra rețea de drumuri ferate pe care comerțul și industria o reclam de atâta timp; a face din stabilirea liniilor, dișe de *interes local*, întreprindere considerată pînă astă-și ca nerealisabilă de o mare parte din bărbați competiți, ca foarte onerôsă peste tot, o afacere nu numai facilă, dar și a cărei exploatație să dea rezultate finanțiare superioare chiar celor mai productive dintre liniile mari cari esist acum.

Se scie că principul drumului de fer consistă într'acesta că sforțul necesar pentru a duce un vehicul care pörtă o sarcină dată, este de două spre-șeș ori mai mic dacă acest vehicul se rostogolesc pe șișe iar nu pe pământ. Din contra aderînța rôtelor macinei și prin urmare puterea lor de tragere este redusă în aceeași proporție. Cât concerne însă a duce șiruri lungi de vagoane încărcate fie-care de mai multe butôfe de marfă, a espedia convoiuri de căletori cu mare luțelă, sistemul actual este fără cusur, căci importanța traficului este în raport cu ridicarea chifituelelor de tragere și de primă stabilire. Dar este cu totul altminterea pentru liniile prea scurte unde convoiurile trebuie a fi mai mult frecvente de cât răpedi, unde sarci-

nele de transportat relativ sunt neînsemnate. A face aceste linii întorma după liniile de mare comunicație; a pune în mișcare locomotori și vagoane de o greutate enormă pentru a un transport a mai adesea de cât cinci sau șase călători, este, să ni să permită expresia, a cădea într'o aberație comparabilă cu aceea când am înhăma un elefant la un căruțel sau am face un bulvard acolo unde o simplă potecă ar ajunge. Acestea le-a înțeles D. Larmanjat. Tot secretul noului sistem consistă ca șina să poarte totă sarcina de dus și a profita de aderența roțelor motrice pe pământ pentru a putea să construe macine tot de o dată forțe ușore și forțe putinte. Crescerea forței motrice d'o parte, reducerea rezistențelor de fricțiune d'altă parte; aici costă efectul acestei combinații atât de simple cât și ingenioase.

Mica locomotivă a D-ului Larmanjat, mai totă construită de oțel, are o greutate totală de trei butoie numai, din care mai puțin de două treimi cade pe roțele motrice; acestea sunt legate de aparatul motor prin mijlocul unui engrenaj și al unui șurub fără file, așa datu astfel în cât fie-care tur de rotă să corespundă la șase împingeri și întoarceri de piston. Această dispoziție are în doindul avantajul a da mersului mai multă regularitate și a scuti aparatul motor de loviri ce s'ar produce asupra roțelor. Un sistem de resorturi, forțe ingenioase, face roțele de tot independente în rotația lor; resorturile mai au avantajul d'a regula forța motrice și d'a înlătura ori-ce șgduire în momentul stremutării.

Trecând cu o egală facilitare peste rampe și curbe, noul sistem se acomoda mai pretutinderea cu linia drumurilor în ființă. Construită după aceste date, o linie de 20 kilometre ar costa, chiflueli de construcție și strângerea materialului, 280000 franci; chiflueli de exploatație, 65000 franci aprupe p un an. Suntem departe precum vedeți, de 120000 franci pe kilometru, după cum afirmă ore când în corpul legislativ din Paris, un orator, că această cifră ar fi minimul la care pôte descinde prețul cât vine al drumurilor ferate de interes local. Resultă din devisurile stabilite de D. Larmanjat, după bazele aprețuirii celei mai ri-

gurose, că tarife inferioare cu 20 la 100 tarifele companiilor mari, ar asigura [capitalului prins într'o linie construită după noul sistem, și fără ajutorul nici unei subvenții, un beneficiu de peste 33 la 100.

Asemenea cifre n'au trebuință de comentarii. Serviciul pentru călători și mărfuri care se va inaugura curând pe linia dintre Itancy și Montfermeil, va confirma și mai mult, nu ne îndoim, prevederile inventurului. De acum înainte, localitățile interesate să aibă drumuri de fer, nu au de cât să se asocie între dênsele pentru a construi cu chiflueli comune liniile cari le sunt necesare. Cereri pentru acesta au fost adresate inventurului din toate părțile, și esecția, într'un scurt timp, a tuturor liniilor de interes local ne pare de acum asigurată.

J. Bielle.

#### POSTASUL

O postăș! opresce-aice  
Un minut a odihni.  
Nu mai da cailor bice.  
Stăi puțin și voi poroi.  
Votă să veți p'o jumă față:  
Doă stele dulci și vii,  
Doă fețe, o dulcătă!  
Albe, dulci și purpurii.  
O guriță 'ncântătoare  
Ce'i formată de doī fragi,  
Ea lumină ea un sore  
Cu șimbrile ei dragi.  
Dar să ved aceste tote  
Farmece ce am dorit,  
Acum veți că nu se pôte.  
Căci postășul n'a oprit.

G. Ionesen Munte.

#### AMORUL VEDUV

De ce când tinerețea'i cu vise și plăcere  
Îți împletea ferice girlanda de amor, —  
De ce, cumplită mörte, fatala ta putere  
Îi rapse firul vieții tu cel mai gingaș sbor?!

Tu 'mi ai răpit din brațe p'aceea pentru care  
Aș da ori-ce în lume odat' n'o mai privesc!  
Viața me apasă de cât plumbul mai tare  
Și nicăiri în lume repaș nu găsec!

Era un cîin; formosă e.m. e și caritatea.  
Doi ochi ca de arhangol luciași sub fruntea sa.

Pe frunte'i inocența, pe buze'i puritatea,  
În inimă'i formosul ce nu'l put esprima.

Avea mană d'aceia cum nu cred să mai fie,  
Surisul ei angelic natura 'usufiotea.  
Iar pași'i de vergină făcea să reinvio  
Girlanți de flori suave, — eterul tremura!

De când muri, viața'mi nu e de cât durere.  
Veșt unu'mi intancerec, pământul înegrit!..  
D'atncea și și noapte vărs lacrimi în tăcere,  
D'atunci în larga lume eă umbla pribegit.

Vrei tu să vindecî reul și să'mi impună respectul.  
O morțe?.. te avută!.. deschis 'ți e sinul meș.  
Lovesce! — Iovitura 'ți'mi e dulce! — Ieca peptul! —  
Dar du-m'acolo unde e și sufletul seă!

Bărlad.

G. Mulfeseu.

## LITERATURA

Cuvântul *literatură*, după înțelesul primitiv, conform etimologiei seale *literile*, copriiudea o-dinișă, în general, toate scrierile, fără multe vederi despre natura sa și meritul lor.

Astă-și, această vagă semnificație trebuie închisă în limite mai strimte.

După înțelesul cel mai restrâns, *literatură* nu semnifică mai mult de cât arta d'a scri aplicață la sujele alese cu gust, ornate cu gingașile spiritului, informosețate cu grațiile stilului; într'un cuvânt, investite cu prestigiul, coloritul și carmenul formei.

Alegerea și convenința espreșiilor ridic meritul ideilor, aseuneș valorea unei opere literare, și sunt necesare ca să asigure succesul și durata.

Mult timp operele dietate de gust, consânșite de suffragiul secolilor, se înșrădiră, pentru anticitatea elasică, în producțiile geniului Greciei și al Romei lui Omer, Pindar, Virgil și Horatiu.

Acuma, trebuie să ne reurecăm din-colo d'aceste epoce atăta depărtate.

Cărțile sante, priimate cu respect, apreteuite pentru fond, nu ată fost ore, mai ană-și încă, destul de admirate pentru formosețele stilului și sublimitatea limbajului?

Acest merit a fost învederat cu adevăr și succes de *Chateaubriand* în opera lui *Geniul Cristianismului*, și de alți scriitori iluștri cari l-au urmat pe această cale noă. *Lorve Veimar*, într'o scrișă modestă, a dat o apreteiare a numerului și a cualității acestor documente preșioșe din cea mai vechle dată istorică.

Părinți bisericeși, în cei anteuși timpși ai Cri-

tianismului, au lăsat monumente d'o înaltă elucinață. *Villemain*, într'o operă preșioșă, a indicat necomparabilele formoseși.

Noi avem dar, seșă din sorgințele biblice și ale Cristianismului nășcând, o literatură sântășită pe care o putem opune cu succes scrierilor profane din brilanta anticitate.

Dar o și noă a lucit misteriosului Orient, prin literatura industand ale cărei avuși le-a descoperit mai anteuși *H. Jones* și *Colebrooke*.

Arabia care de mult ne dase Coranul lui Mahomet, de căți-va au nei-a inișiat cum se cade în misterele vagelor ei posesi. Scim că *Goethe* a creșut demu să reproducă, cu verba lui putinte și magia stilului seș, brilantele fațete și inagiunile oglinșitoare ale musei arabe.

În cele din urmă, China, care ne refusa luminele, a lăsat s'o strebată. Literatura, doctri-nelle și moravurile ei, nu mai sunt un arcan peste care nici o rașă luminșă nu lucesce: acuma putem judeca meritul prosatorilor și poetilor ei. *Abel Remusat* și *Stanislas Julien*, prin eleganta traducție a romanșului *Doă Vere*, ne-a facut să emosecem ceea ce pôte să producă geniul acestei nașii, din vechime așa de înaintată, de de atncea imobilă și stătătoare.

Din această simplă ochire, vedem căte sorginți noi s'au deschis pentru curiositatea și studiile nostre comparate.

Pentru a coprinde tôte aceste lucrări din punctul de vedere literar, într'un plan întreg, nu vedem ore că ar trebui să ne reurecăm în India, să strebaterem China, să locnim mult în Grecia, să ne oprim în India, să trecem în Egipt, să petrecem la Roma în convorbirile amicilor lui Mecena?

Dar o căletorie atât de lungă, altminterea fôrte interesantă, nu o putem face fără să eșim mult din limtele acestei scrișe.

Trebuie dar, deschilșind cariera, fără s'o strebaterem, și pentru a face explorășii atât de avute, să ne ținem după iluștri investigatori și să'i urmăm în trerările lor literare, pe *Abel Remusat* în China, pe *Eugeni Bournouf* în India, pe *Delaborș* în Arabia, și alți atășia cari ne-au dat fragmente din această literatură orientată atât de vechle, avușă și curiosă.

Vom vedea că de la origina, de la debutul ei, are un caracter sânt, se legă strâns de religii. Se înștelege de aci că dogmele fiind puse, cultul fiind stabilit, a trebuit să consacre cântece celui Etern: de aci nase mai tôte acele posesi religioșe cari preced chiar cântecetele de resbel și imnele de glorie.

Trebuințele sufletului, suf-rințele inime, mai mult de cât plăcerile efemere și bucuriele atât de scurte, ne măn către cer. Ia legănuș nașilor, pretuiiudea apare cultul și ruga.

Aceste adevăruri câștig o evidență strelicu-  
tore din scrierile numeroase cari însoțesc *Genesa*  
lui Moise și *Coranul* lui Mahomet. Literaturile  
primitive, ebraică și musulmană, trag în urma  
lor un număr prodigios de opere inspirate de  
religie; lirismul inimii se amestecă necesar-  
miute în aceste compoziții teologice.

Ești din copilărie și având să strebată bar-  
baria pentru ca să ajungă la civilizație, popo-  
relor le plac naratiile lungi și fabuloase și cân-  
terele de resbel. De aceea aflăm pretutinderea  
narațiil minunate și poeme eroice. Faptele lui  
Ereul și totă Grecia mitologică; lăgănul Ro-  
mei și toate minunile născândelor ei mării pro-  
bed justetea acestor observații.

Vom vedea mai târziu că la începutul evu-  
lui mediu, aceste înclinații native s'au repro-  
dus. În adevăr, ce observăm? Prodigii de cre-  
dință, miracule neauzite, revelații divine cari  
însemnănteile timpurii ale credințelor religioase  
esaltate.

D'altă parte, *Roland* cu toți bravi lui Carol-  
magnu, apoi *Regele Artur* și toți cavalerii dela  
*Masa Rotundă*. La sud avem *Romanceros* al  
Spaniei, la nord avem *Edale Scandinate*; *Ni-  
ebelungen* în Germania, *Cântecele lui Osian*  
dincolo, *Fabula Vulpei* și *Romanțul Rosei*.

Aceste ochiri ajung a proba că, pretutinde-  
rea și în toate epocole, spiritul uman procede  
mai tot în același mod, generalmente face mai  
tot aceeași cale. Aceste observații preliminare  
ne vor dirige în cercetările și studiile literare  
răpedi și succinte ce vom face.

Alb. d'Otreppe de Bouvette.

## LUNA VERGINĂ ADORMITĂ

(DUPĂ ALFRED DE MUSÉT)

A-tă lampă, așinată într'al umbrei sin feeric.  
Face ore să undule al perdelelor azur  
Peste-a nivel strelucire, ce diu 'naltul câmp eteric  
A descins? Său fi-va pôte peste-al statuei contur?

Nu; mai palidă e niva și a marmurei albețu,  
Priur'a noptei desă umbră, ca un fum s'ar nimici.  
Un copil e care dorme. Peste-a buzelor roșejă  
Un suspin se pare 'n taină grațios a rătaici.

Un suspin ce peptu'l juue, transportat de castitate,  
Îl trâmite mai ușure ca al algeilor suspin, (1)  
Când Zefiru'n murgal sereș, peste-a mării vastitate,  
Se preambă, s'boră mi-tic sub imensul cer senin.

Și cand magicele'i atipi el le siute 'mbalsămite  
Sub ardența sărutare a suavelor dragi flori.

(1) *Alge*, un fel de erbură marină, *alga-a, alque*.

Sorbe 'n trecăt și alie peste brațele'i golite,  
Mărgăritul după trestii îl transportă către nori.

Un copil e care dorme sub cortina vaccilandă,  
Cinc-spre-șeece primăveru pin'acum a salutat....  
O femeie!..... de cât roa mai suavă, mai plăpândă,  
Și nimic într'al seș suflet pin'acum nu s'a format.

Lunga'l căma respirată c'astă umbră o 'nvelesce  
Și pe mâna'l stă 'n repaos sânta'l cruce de la găt,  
Ce 'n tăcere, scinteindă, în destul mărturisește  
Indoita'l rugă sântă ce va face ș'a făcut.

S'o privism!... ea dorme 'n paceși pe fruntea' lcea caudidă.  
Ne'urată, ce noblețe!... Peste tot ca prin mister  
Ca și laptele ne-o presintă mai divină, mai formosă...  
A pudorei sacre rađe respândite sunt din cer.

Densa dorme castă, pură și pe inima'l se lasă  
Alba'l mână c'alabastrul, sărutată de zefir:  
Ș'astă lampă ne-o presintă mai divină, mai formosă...  
Aș voi etern tot ast-fel s'o contemplan, s'o admir!

Nu'l așa că rađa noptei împregiurul ei palpită  
Ca și cum al serei spirit taciturn și 'ntanecos,  
Ar simți, fără de voia'l, negra'l mantă ușurică  
Că ar tremura pe corpul astui angel radios?

Utecloră! cand un preot într'a templului altare.  
Reca petă cand atinge pasul seș silentios,  
Face inima rșpită mai puțin ca să tresară  
De cât agonizatul ce nasce din suspinu'l grațios.

Astă câmură sântită, portocali ce-o profumă,  
Aste căți deschise încă ș'acest cadru de cupres;(1)  
Astă ramură ce plânge și plecată se 'mpreună  
Cu bătrnul crucifice — să privism cu interes!

Par'că tortul Margaritei înainte-ne apare.  
Intr'ast sacru, cast imperiū, melancolic paradis!  
Dulce'l somnul aștei vărste inocinte, rișetore;  
Căci drept armă, *formusețea*, Tatăl vecinic 'l-a trimis.

Și Iubirea de virgine este 'ntregă pietatv  
Ca Iubirea cea cerească, și venind spre sinul ei,  
În eterul ce respiră, simt aripele cum bate  
A gelosului serafim ce vegheșă pași sel!

1868. Iuniă 22. Basiliu Demetrescu.

## A M O R U L

(IMITAȚIE)

Câte stele cerul are. —  
Sorele'i mai măfestos;

(1) *Cadru de cupres*, însemnă un fel de gherghet,  
instrument de cusut, în care se întinde pânza. — *Me-  
tlic*.

Câte flori pe câmp resare. —  
Trandafiru'î mai formos !

Și amorul e un sôre  
P'al juneței cer de maiu',  
Și amorul e o floare  
P'al vieței noastre plaiă.

Fericit e cui lumină  
Acest sôre grațios,  
Fericit e cui închină  
Astă floare-al ei miros !

Fără astă mândră floare.  
Plaiu'î numai pălămid.  
Și, lipsind acest blând sôre,  
Primăvara nu suride !

M. Pompliu.

### T A C Î

Ca și floarea înhățată  
De al iernei crivăț greț,  
Îmi plec fața mea brădată  
De al plânsului păreț.

Oî-ce grațiu gingaș sub sôre,  
Sufletul meu mort, pustiu,  
Nu'î mai smulge din langore.  
— Namaî gelnicul sieriû !

Me întrebî, scumpă copilă.  
Ce chin rôde-așa cumplit  
Ani'mî tineri, fără milă ?  
De ce plâng necontentit ?

Tacî ! . . . Întrebă fluturul  
Ce stă 'n lerbă tupilat,  
De ce 'î plânge sufletelul ? . . .  
Scumpa'î rujă l'a 'ncețat !

Elioa, 6 Iuliu 1868. Leonida Grigoriță.

### TEREI MELE

Sbora sbora veste re !  
Despre tine, țera mea !  
Veste rea de bătălie —  
Să remani țera pustie  
Și să nu mai vezi în tine  
Floricele însmăltând.  
Numai negrele ruine  
Către ceruri funegând.

Fie vestea cat de rea,  
Nu te teme, țera mea !  
Că dușmanul deău vine  
Cu ostirea lui în tine,

Fii tei cu bărbăție  
Armele vor apuca,  
Și vor face căpetie  
La dușmanî țerana ta.

Lupta când o veî vedea.  
Să nu tremuri, țera mea !  
Căci va fi o zi fâlsoasă  
Acea luptă sângerosă,  
Când cu vocea triumfală  
Veî chîama pre fi tei.  
Să s'arunce plini de sală  
Prin fum, foc, ca nisce lei.

Dacă fi'î vor cădea,  
Oh! nu plânge, țera mea !  
Ci pre pîla ta maternă.  
Fă-le grôpa lor eternă !  
Iar pe tristele morminte  
Serie pentru strenepoți :  
« Moși s'au luptat febrinte  
Ș'au murit în luptă toți ! »  
Ión Lapadat.

### NU FIȚI . . . .

Nu fiți așa fâlsoce,  
Flori tinere, formose,  
Din câmpuri și grădini !  
Căci am și eu o floare,  
Cu mult mai răpitoare  
De cât viorî și crinî . . .

Nu fiți așa fâlsoce,  
Voî, stele luminose.  
Pe splendidul revir,  
Căci ochi mândrei mele,  
Întrec pe oî-ce stele  
Cu focul ce respir . . .

Nu fiți așa fâlsoce,  
Regine măfestose,  
De tronul ce aveți !  
Căci mândra mea blondină  
E singură regină  
De rare formuseți !

(Sibiă)

Ión Lapadat.

### AMORUL Î

P'a vieței mele splendidă câmpie.  
Fiû al Afroditei, ce mai rătăcesci ?  
Sinul meu ce poartă floarea de junic,  
Cu săgeți de aur, vin-o să 'î rânesci !



Tu, condus de grație, treci pe lângă mine  
Aretându'ni răul în ochiada ta.  
Vin-o, șeu al Cnădef. să me joc ca tine.  
Vin-o pin' nu trece tinerețea mea!

(Sibiū)

Ión Lapedat.

### SUSPINE

«Dorim în pace și viață.  
«Copilă din castel!  
«Că la poartă'ți lamentă-lă  
«Amoresul teū fidel!»

Ast-fel dice plin de jale  
Obositul pelegrin.  
Și pornind apoi pe cale  
Lasă 'n urmă trist suspin!

Intr'a nopței lină pace.  
Sus pe murul învâchit.  
O ferestră se desface  
Și s'aude glas mahnit :

«Eū 'l asept și el nu vine.  
«Ca să'mi stingă lungul dor,  
«Și durerea să'mi aline  
«Mult doritul căleto!»

Lamentând așa, dispare  
Juna fată, fraged erin,  
Dar prin codru pe cărare  
Șhoră tristul ei suspin.

(Sibiū)

Ión Lapedat.

### BIBLIOGRAFIE

Compendiū de dreptul canonic al unei sante sobornicesci și apostolesci biserice. — Compus de An.Ireū baron de Siaguna, din mila lui Dumueđu arhiepiscop al Ardélului și Mitropolit al Românilor de religia greco-resăritenă din Ungaria și Ardél, Consiliar intim de Stat al Majestăței Sele cesaro-regesci apostolice, marere Crucer al ordinului ces. austr. Leopoldin, și cavalier al ordinului ces-austr. al coronei de fer clasa I. — Sibiū, tipărit în tipografia arhiepiscopescă 1808. Prețul 3 fl. r. a. Dedicat Clerului și poporului credincios din Mitropolia Românilor de religia greco resăritenă din Ungaria și Ardél în semnul iubirei arhieresci.

Copriude introducerea în dreptul canonic. Cunoscințe generale.

Partea I. Dreptul canonic intern. Cap I Despre biserica, organismul ei, și despre potestatea bisericească.

Cap II. Despre Mistere.

Cap III. Despre organismul și constituțiunea bisericeii.

Partea II. Dreptul canonic estern. Cap I. Despre dreptul canonic estern față cu statul.

Cap II. Despre libertatea bisericeii în stat și comportabilitatea bisericeilor crestine între sine.

Partea III. Despre legislațiunea, administrațiunea și cărmuirea bisericească. Cap I. Despre legislațiunea bisericească.

Cap II. Despre administrațiunea bisericească economică.

Cap III. Despre cărmuirea bisericească.

Atlante geografic după L. Bonnefont, profesor la Liceul Bonaparte, membru al societăței geografice din Paris, etc., de A. Fr. Laurianu, decan al Facultăței de litere în Bucuresci etc. adoptat pentru școlile române din ordinea M. S. Carol I. — Se află în Bucuresci la librăria Sococ. — Prețul 11 lei 75 bani.

Citând se va pune sub tipar :

## PEDAGOGIA

DE  
GRIGORIE H. GRANDEA.

Acest tractat este compilat după Ambr. Rendu, Eug. Rendu și Th. Braun, profesor de pedagogie și metodologie la școlă normală a Statului, din Belgia, care a cules ce a fost mai bun din Rollin, Pestalozzi, Niemeyre, Bénéké, Locke, Hergenoether, Overberg, Diesterweg, Graser, Zerrenner, Dinter, Heindel, Denzel, Barrat, J. P. Richter, Girard, etc. Afară de acesta este și conform programei Universității din Paris.

După acesta se vor publica :

Mitologia Carpaților, reminiscințele păgânismului în gura poporului nostru.

Barbari, tablouri istorice și legendare de starea Daciei sub Goți, Huni, Gepiđi și Avari (secolul al III-lea, al IV-lea și al V-lea de la Cr.)

Fii lui Petru, regele Românilor și Bulgarilor, roman istoric (963 de la Crist.)

Abonați acestei gazete, vor primi ca premii câte două din aceste scrieri.



(*Măcelariu e suspins din oficiu.*) Foile magiare din Pesta și « Neue fr. Pr. » din Viena comunică știrea că Măcelariu e suspins din postul de consilier la guvernul Transilvaniei, pentru că ca deputat transilvan în dieta Ungariei a cutedat a ataca constituțiunea magiară. — De și nu ne îndoim de buna-voință a fraților magiari, a delătura pe români și din puținele oficie ce le mai ocupă, totuși așteptăm constatarea autentică a acestei falme, și atunci ne vom da părerea în obiectul prezente. De astă dată vom nuna a linisei sufletul iritat a lui « Hazank » care crede că români vor face din Măcelariu martir național. Nu te teme, draguță! Totă fapta rea 'și are resplata sa; suspinderea lui Măcelariu din oficiu va să fie remuneratiunea magiară, pentru că a intrat în o dietă străină. Aștia lucrăți voi totmai pe mâna noastră! În te-gătură cu această știre se scrie că secretarul guvernial Samuil Poruțiu a căpetat titlul și votul de consillar la guvernul din Cluj.

(*Maghiarisare.*) Citim în mai multe jurnale, că în gimnasiul de stat din Brașlov s'a întodus limba magiară ca limba instrucțiunei. — În gimnasiul român din Blasiu vor să revadă cărțile de învățământ și să le prelucra în sensul constituțional magiar. — În gimnasiul român din Belasiu s'a eliminat doi tineri, pentru că vrea să serbeze maiialul numai sub flamura română. — Aștia respecteți domni magiari libertatea națională; dar acesta e numai inceputul; mâine vor introduce limba magiară și în școlile populare, și poimăine bieți proști români vor trebui să ducă matriculele iarăși în limba constituțională magiară. apoi nu va trece mult timp și în biserică vom auzi: « megint, megint, cu pace Domnului să ne rugăm. »

(*Maghiarisare sub auspice cavalerescî romine.*) Fôta învețătorilor poporului, a cărei traducere română se dă în Pesta sub auspicele cavalerului Puscarîu, consiliarul ministerial constituțional magiar și alesul Făgărașului la dieta din Pesta, se ocupă cu témă, care ar fi modul cel mai corespunzător, de a propune limba magiară în școlile populare. Acum și va

incepe un curs de limba magiară pentru învețători români. Acesta e folosul ce l' are poporul român de la oficianți și deputați sei, că și daă concursul lor spre a i răpi limba.

(*Romanisare.*) O fôta jidovăca-magiară se plânge amar asupra progresului ce face romanisarea în ținutul Hațegului. Se afirmă că comune întregi și-ar fi perdut naționalitatea magiară și s'a u romanisat. — Dăm cu socotélă că progresul romanisării în acel ținut, după pretensiunea amintitei fol curat magiară, se dată de la alegerea d-lui Petcu ca deputat la dieta din Pesta.

(*Persicitiuni.*) Diarul « Hazank » ne spune, că citațiunile privitoare la pronunciamental din Blasiu, curg neîncetat. Mai de curând fură citați: Ión Balinta, V. Crisianu, V. Rațiu, Petre Solomon, Alesandru Neagoe și Georgiu Pop. Profesoarele Farago a fost citat a doa ôră. S'a mai luat sub investigațiune A. Micu, Arone Boeriu și Nicolau Salomon.

(*Magiari și consulul austriac în România liberă.*) Se vorbește că reginul austriac ar avea de cuget a strepune pe consulul seu general din Bucuresci ca ministru residinte în Atena; însă n'a putut-o face pînă acum, fiind-că magiari și-au pus carul în petre să inlocuiescă pe baronul Eder prin un magiar, iară guvernul României nu vrea să știe nimic de atare solă de ômen. — Suntem prea convingși că ministerul actual al României, care a avut ocașiuni numeroase a cunoșce amicitia magiariilor, va aci servi demnitatea unei țeri libere și nedependinți, și nu va concede nici o dată ca în Bucuresci să reședă reprezentantele unui guveru care are de scop stărpirea poporului român. — Să știe magiari că cea ce se pôte în Serbia, nu se pôte și în România!

(*Federațiunea*)